

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดที่ก่อให้เกิด ความเสียหายทางจิตใจของต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย

การกำหนดค่าสินไหมทดแทน มีความแตกต่างกันระหว่างความเสียหายที่เกิดขึ้นจากละเมิดกับความเสียหายที่เกิดจากการผิดนัดชำระหนี้ สำหรับในทางละเมิด ยังมีการจำแนกออกเป็นความเสียหายที่เกิดจากการประทุษร้ายต่อบุคคลและประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน โดยทั่วไปการคำนวณความเสียหายอันเกิดจากการผิดนัดไม่ชำระหนี้ มีหลักเกณฑ์ที่มีความถูกต้องแน่นอนมากกว่า ส่วนการคำนวณความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิด มีหลักเกณฑ์การคำนวณถูกต้องน้อยลงไป ในที่นี้จะได้กล่าวถึงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่ไม่แน่นอน ในกฎหมายปัจจุบัน ค่าเสียหายทางจิตใจ หมายถึง ค่าเสียหายสำหรับความรู้สึกเจ็บปวดของจิตใจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำที่น่าละอายหรือที่มีเจตนาร้ายของจำเลย ซึ่งทำให้ความเสียหายของโจทก์มีสภาพเลวร้ายลง ลักษณะและวัตถุประสงค์ของค่าเสียหายทางจิตใจ ยังคงมีประเด็นของความสับสนเนื่องจากมีความหมายอยู่ระหว่างค่าเสียหายเพื่อการลงโทษและค่าเสียหายเพื่อทดแทน ทำให้ค่าเสียหายทางจิตใจ ถูกตีความอย่างหลากหลายว่า เป็นค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ หรือค่าเสียหายเพื่อทดแทน หรือเป็นส่วนผสมของทั้งสองอย่าง ความสับสนเกิดขึ้นเพราะค่าเสียหายทางจิตใจ จะมีขึ้นในกรณีที่จำเลยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการประทุษร้ายที่ไม่ถูกต้องอย่างรุนแรง และผลของค่าเสียหายทางจิตใจ อาจมีผลเหมือนค่าเสียหายเพื่อการลงโทษในคดีเดียวกัน จึงต้องพิจารณาโดยอาศัยพฤติการณ์แวดล้อมทั้งปวง รวมทั้งอาศัยประสบการณ์และสามัญสำนึกของผู้พิพากษาผู้พิจารณาตัดสินคดีด้วย

3.1 ค่าเสียหายทางจิตใจในต่างประเทศ

การพัฒนาแนวความคิดในการใช้ดุลพินิจของศาลคอมมอนลอว์ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ที่ผ่านมามีพบว่า คดีละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอยู่หลายคดี และศาลได้ให้การรับรอง กลุ่มครองในความเสียหายทางจิตใจมากขึ้น จากเดิมที่ศาลมิได้ให้ความสำคัญในความเสียหายนี้เลย สาเหตุหนึ่งมาจากการที่วิทยาศาสตร์การแพทย์สามารถพิสูจน์ได้อย่างแน่นอนว่า ความเสียหายทางจิตใจ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยแก่ร่างกาย

อันเป็นการล่วงละเมิดต่อบุคคล ซึ่งเดิมศาลยังลังเลที่จะให้ค่าเสียหาย เนื่องจากคนส่วนมากยังเชื่อว่าการบาดเจ็บชนิดนี้ อาจมีการแก่งัดทำขึ้นได้ เพราะวัดได้ยาก ผู้เคราะห์ร้ายจากอุบัติเหตุ อาจมีลักษณะทางจิต ตื่นตระหนก (fright) หรือได้รับความกระทบกระเทือน (shock) ทางจิตใจเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้รับบาดเจ็บทางร่างกายเลย เช่น ความกระทบกระเทือนทางประสาท (nervous shock) ความทุกข์ทางจิตใจ (mental distress) หรือการรบกวนทางจิตใจ (mental disturbance) ศาลมุ่งถึงผลของอาการที่เกิดขึ้นแก่ผู้ที่เคราะห์ร้ายมากกว่าที่จะไปจริงจังกับชื่อของการบาดเจ็บ คำกล่าวของ ลอร์ดสเลสเซอร์ ในคดี *Dixon V. Sutton Health Colliery*¹ เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้ ท่านได้พูดว่า “ความวิตกกังวล ถ้ามีโรคประสาทพิการทางจิต (psychoneurosis) หรือความวิตกกังวล ซึ่งจะไปทำลายพลังของกำลังใจของผู้ป่วย ก็นับได้ว่าเขาได้รับการรบกวนทางจิตที่เกิดขึ้น โดยอุบัติเหตุแล้ว ภาวะแปรปรวนทางจิตก็ร้ายแรงพอที่จะทำให้ความตายได้ คล้ายๆ กับเราเรียกมันว่าเป็นความวิตกกังวล² ทั้งทางจิตแพทย์และนักกฎหมายได้นิยามคำว่า “ความเสียหายทางจิต” (psychic injury) ว่าเป็นความเจ็บปวดทางจิตใจที่ร้ายแรง (mental anguish)³ เพื่อให้มีหลักการอันเป็นแนวทางที่สอดคล้องกัน จึงนำหลักกฎหมายต่างประเทศมาเปรียบเทียบ ดังนี้

3.1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

การกระทำละเมิดต่อทรัพย์สินหรือต่อบุคคล ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย จิตใจ การถูกจำคุกโดยไม่ชอบ การกระทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บเพราะความประมาท การหมิ่นประมาท การเกลียดชัง ยังคงอยู่ในหลักกฎหมายของคอมมอนลอว์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับมาจากกฎหมายของอังกฤษ⁴ กฎหมายได้พัฒนามาเป็นลำดับ โดยได้ขยายความคุ้มครองให้แก่บุคคลที่ได้รับบาดเจ็บทางจิตใจหรืออารมณ์ที่ชัดเจน มีหลักกฎหมายดังต่อไปนี้ คือ **The Restatement (second) of Torts**

The Restatement (second) of Torts ปี 1979 มาตรา 905 ระบุว่า

ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย รวมถึง ค่าสินไหมทดแทน

- (a) สำหรับการบาดเจ็บเกี่ยวกับร่างกายและ
- (b) สำหรับความเสียหายทางจิตใจ

¹ พิศวาส สุคนธพันธุ์. (2524). “ความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายระบบคอมมอนลอว์.” วารสารนิติศาสตร์, 12, 2. หน้า 167-168.

² Conton. (1957). *Psychosomatic Injury. Traumatic Psychoneurosis and the law*. pp. 428, 431.

³ Amdursky. (1963-1964). *The Interest in Mental Tranquillity*. pp. 339, 349.

⁴ Edward J. Kionka. (1999). *Torts in a nutshell*. p. 412.

[Compensatory damages that may be awarded without proof of pecuniary loss include compensation

- (a) for bodily harm, and
- (b) for emotional distress.]

The Restatement (second) of Torts ปี 1965 มาตรา 47 ระบุว่า

“เว้นแต่ที่ได้ระบุไว้ในมาตรา 21-34 และ 46 การกระทำ (conduct) ที่เกิดขึ้นอย่างจงใจ หรือโดยไม่ได้ตั้งใจ ที่อาจจะก่อให้เกิดการรบกวนทางจิตใจหรืออารมณ์ แต่เพียงอย่างเดียวต่อผู้อื่น นั้น ไม่ทำให้ผู้กระทำได้ต้องรับผิดชอบความทุกข์ทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น โดยไม่ได้คาดหมายจากการรบกวนนั้น” [Except as stated in §§ 21-34, and in § 46, conduct which is tortious because intended to result in bodily harm to another or in the invasion of any other of his legally protected interests does not make the actor liable for an emotional distress which is the only legal consequence of his conduct.]

The Restatement (second) of Torts ปี 1965 มาตรา 46 ระบุว่า

(1) บุคคลผู้ซึ่งกระทำการรุนแรงอย่างที่สุดโดยเจตนา หรือเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายทางจิตใจอย่างรุนแรงโดยประมาท ต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายทางจิตใจนั้น และถ้ามีการบาดเจ็บทางร่างกายอันเนื่องมาจากการกระทำที่รุนแรงนั้น จะต้องรับผิดชอบการบาดเจ็บทางร่างกายนั้นด้วย

(2) เมื่อการกระทำนั้นมีเป้าหมายไปยังบุคคลที่สาม ผู้กระทำได้ต้องรับผิดชอบ ถ้าหากว่าเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายทางจิตใจโดยตั้งใจหรือโดยประมาท

(a) ต่อสมาชิกของครอบครัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้ซึ่งปรากฏอยู่ ณ ขณะนั้น ไม่ว่าความเศร้าโศกนั้นจะมีผลต่อการบาดเจ็บทางกายหรือไม่

(b) ต่อบุคคลอื่นผู้ซึ่งมีชีวิตอยู่ ณ ปัจจุบัน ถ้าหากว่าความเศร้าโศกนั้น มีผลถึงการบาดเจ็บทางร่างกาย

[(1) One who by extreme and outrageous conduct intentionally or recklessly causes severe emotional distress to another is subject to liability for such emotional distress, and if bodily harm to the other results from it, for such bodily harm.

(2) Where such conduct is directed at a third person, the actor is subject to liability if he intentionally or recklessly causes severe emotional distress

(a) to a member of such person's immediate family who is present at the time, whether or not such distress results in bodily harm, or

(b) to any other person who is present at the time, if such distress results in bodily harm.]

สำหรับความทุกข์ทางจิตใจที่เกิดจากการกระทำที่เลวเลว **Restatement (second) of Torts ปี 1965 มาตรา 436 A** ระบุว่า “ความประมาทเลินเล่อที่ก่อให้เกิดการรบกวนทางจิตใจ แต่เพียงอย่างเดียว ถ้าการกระทำของผู้กระทำเป็นการเลวเลว ที่ทำให้เกิดภัยอันไม่เหมาะสมไม่ควร ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดภัยทางร่างกาย หรือการรบกวนทางจิตใจต่อบุคคลอื่น และผลของมันได้ก่อให้เกิดการรบกวนทางจิตใจเช่นนั้นอย่างเดียว โดยไม่มีอันตรายทางร่างกาย หรือความเสียหายอันใด ที่ควรจะได้รับชดเชยด้วยแล้ว ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบต่อการรบกวนทางจิตใจเช่นนั้นเลย” [If the actor's conduct is negligent as creating an unreasonable risk of causing either bodily harm or emotional disturbance to another, and it results in such emotional disturbance alone, without bodily harm or other compensable damage, the actor is not liable for such emotional disturbance.]

กรณีละเมิดถึงแก่ความตายโดยผิดกฎหมาย

กรณีกระทำละเมิดเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักกฎหมาย ดังนี้ คือ **Restatement (Second) of Torts § 925 (1979)**

เมื่อผู้กระทำละเมิด ทำให้ผู้เสียหายตาย ครอบครัวของผู้เสียหาย ย่อมได้รับการกระทบกระเทือน หลักกฎหมายคอมมอนลอว์อยู่ในช่วงเวลาที่กำลังพัฒนา อย่างน้อยที่สุดต้องมีการชดเชยค่าเสียหาย แม้เพียงบางส่วน หลักที่ถือปฏิบัติในระบบคอมมอนลอว์ในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ในการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายเมื่อถูกกระทำล่วงละเมิดถึงแก่ความตาย มีข้อถกเถียงกันว่าไม่สามารถคำนวณค่าของมนุษย์เป็นตัวเงินได้ และคาดว่าโจทก์ไม่สามารถแสดงเหตุผลถึงความกลัวที่ถึงขนาดและคณะลูกขุนไม่ได้ทบทวนถึงความเห็นอกเห็นใจของแม่หม้ายหรือลูกกำพร้า⁵

กรณีการตายจากการกระทำละเมิดแยกเป็น 2 รูปแบบ

1. ส่วนใหญ่จะใช้โมเดลของ Lord Campbell's Act ซึ่งเป็นหลักการใหม่ในการกำหนดค่าเสียหาย โดยให้พิจารณาผลของการกระทำละเมิดที่ทำให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตายว่า จะเกิดอะไรขึ้นกับครอบครัวของเขา

⁵ Edward J. Kionka. Ibid. p. 416.

2. รัฐบางรัฐยังคงหลักการเดิม Survival Act โดยคำนึงถึงความเสียหาย ณ เวลาที่ถึงแก่ความตายเท่านั้น

The Restatement (second) of Torts 1979 มาตรา 925 มีความว่า “มาตรการการกำหนดค่าเสียหายให้ผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้ตาย จะต้องคำนึงถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่ก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องและการตีความบทกฎหมายนั้น” [The measure of damages for causing the death of another depends upon the wording of the statute creating the right of action and its interpretation.]

ในคดี *Baker v. Bolton* (1808) ได้วางหลักทั่วไปในคอมมอนลอว์ว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายที่คิดเป็นตัวเงินได้ หรือความเสียหายอื่นๆ จากความตายของผู้ตาย ไม่มีสิทธิเรียกร้องจากผู้กระทำละเมิด ดังนั้น คู่สมรส บิดามารดา หรือนายจ้างผู้ได้รับความเสียหายจากผู้กระทำละเมิด ก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพแก่คู่สมรส บุตรหรือคนรับใช้ ที่ทำให้สูญเสียการได้รับการบริการหรือสังคม ทำให้มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นอันเป็นผลจากความตาย ซึ่งถูกปฏิเสธสิทธิเรียกร้องในค่าเสียหายดังกล่าว เช่นเดียวกับกรณีการตายของภริยา บุตรหรือคนรับใช้ ถึงแม้ว่าสิทธิของคู่สมรส บิดามารดา หรือนายจ้างไม่ได้สิ้นสุดไปตามความตายของผู้เสียหาย (เพราะผู้เสียหายตายด้วยตัวของเขาเอง) ค่าเสียหายไม่รวมกรณีถึงแก่ความตายในทันทีทันใด เช่น ค่าปลงศพ การสูญเสียความเป็นหุ้นส่วน หรือการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่ตาย แต่ถ้าบุคคลนั้นได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ตาย จะได้รับการเยียวยาให้กลับสู่ฐานะเดิม หลักกฎหมายนี้ได้รับการเยียวยาในประเทศอังกฤษในปี ค.ศ. 1846 โดยบัญญัติไว้ใน Lord Campbell' Act ซึ่งได้กำหนดผลประโยชน์ที่แน่นอนและจำนวนใกล้เคียงกับความสูญเสียที่ได้รับจากความตายของบุคคลนั้น

การละเมิดของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับการแก้ไขในรัฐทุกรัฐว่าด้วยหลัก “การกระทำให้ตายโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย” (wrongful death acts) ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับรูปแบบ จากกฎหมายอังกฤษ (English Act) มีบางรัฐได้บัญญัติหลักการเฉพาะการกระทำละเมิด สงวนสิทธิของผู้ตายในเวลาก่อนตาย และในกรณีตาย ซึ่งเพิ่มสิทธิเรียกร้องในการเรียกค่าเสียหายอันเป็นผลจากความตาย ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ตาย ก่อนถึงแก่ความตายว่า มีสิทธิเรียกร้องหรือไม่ ถ้ากรณีผู้ตายยังมีชีวิตอยู่ ไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายดังกล่าว หรือกรณีผู้ตายมีส่วนประมาท ก็จะไม่ได้รับการเยียวยา หรือได้รับค่าเสียหายลดลง

บทบัญญัติของประเทศสหรัฐอเมริกาในการกำหนดค่าเสียหาย ในกรณีตาย ไม่ได้กำหนดหลักตายตัวไว้ในบทบัญญัติ แต่ให้คำนึงถึงวิธีการกำหนดค่าเสียหาย ซึ่งแตกต่างกัน บทบัญญัติดังกล่าวได้แบ่ง 4 แบบ ดังนี้

1. ค่าเสียหายที่ทำให้สูญเสียการอุปการะ เลี้ยงดู การช่วยเหลือของผู้ตาย รัฐส่วนใหญ่จะใช้หลักเดียวกับประเทศอังกฤษ การกำหนดค่าเสียหายจะคำนึงถึงมูลค่าในปัจจุบัน ที่ผู้ตายให้ความอุปการะ ช่วยเหลือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูภายใต้กฎหมายที่แม่หม้าย และบุตรของผู้ตาย สามารถเรียกร้องค่าเสียหายให้ครอบคลุมการกลับสู่ฐานะเดิม โดยคำนวณรายได้ของผู้ตายที่ควรจะได้ ในส่วนที่จะนำมาให้ความช่วยเหลือกับครอบครัว หรือสิทธิผลประโยชน์ ที่ครอบครัวควรจะได้รับจากผู้ตายซึ่งใช้หลัก Restatement (Second) of Torts § 924 (1979) ค่าเสียหายนี้จะรวมถึงค่าชดเชยสำหรับการสูญเสียผู้ให้คำปรึกษา (loss of the advice) ผู้ช่วยเหลือ (assistance) ผู้ให้ความรู้ (training) และความสัมพันธ์ในทางสังคม (companionship) ซึ่งค่าเสียหายเหล่านี้สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ ค่าเสียหายทั้งหมดจะเป็นการทดแทน ค่าของชีวิตผู้ตายที่เป็นตัวเงินสำหรับครอบครัวของเขา กรณีดังกล่าว ถ้าจำเลยสามารถแสดงข้อเท็จจริงว่าผู้ตายไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามปกติที่ควรจะเป็น ก็อาจจะลดค่าเสียหายที่ได้รับ เช่น ผู้ตายไม่ได้พักอาศัยอยู่ในบ้าน หรือไม่ได้อุปการะ เลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว

2. ค่าเสียหายที่ทำให้สูญเสียทรัพย์สิน ในรัฐบางรัฐหลักความตายจะใช้ค่าเฉพาะหรือการตีความ มาตรการการกำหนดค่าเสียหาย ในกรณีที่ทรัพย์สินลดลงเพราะความตายของบุคคล ในรัฐเหล่านี้ จะกำหนดค่าเสียหาย เป็นจำนวนที่แน่นอนตามมูลค่า ในปัจจุบันของรายได้ ที่คาดหวังของผู้ตาย หักด้วยค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้ตาย ค่าเสียหายดังกล่าวจะใกล้เคียงกับจำนวนที่ได้รับตามกฎหมายที่ใช้กับกลุ่มแรก ในกรณีที่สามิตายซึ่งต้องอุปการะภริยา อย่างไรก็ตามหลักการทั้งสองอาจจะให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน เช่น กรณีที่บิดามารดาฟ้องร้องการตายของผู้เยาว์ที่เป็นบุตร ซึ่งตามปกติจะมีการคาดหวัง การช่วยเหลือเล็กน้อยจากบุตร ดังนั้นภายใต้กฎหมายที่นำมาใช้กับกลุ่มแรก บิดามารดาก็จะได้รับค่าเสียหายเพียงเล็กน้อย

ในบางรัฐค่าเสียหายได้วินิจฉัยจากการประมาณรายได้ของผู้ตาย ที่สะสมในช่วงเวลาที่อายุสั้นลงกว่าปกติทั่วไป

ในรัฐอื่นๆ ค่าเสียหายจะวินิจฉัยจากรายได้ที่ควรจะเป็นทั้งหมดของผู้ตาย และคำนวณเป็นมูลค่าในปัจจุบัน ซึ่งเป็นมาตรการเดียวกับการกำหนดค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายกรณีที่ผู้ตายไม่ตาย แต่ถ้าพิจารณาตลอดชีวิต จะได้จำนวนค่าสินไหมทดแทนมากกว่า เพราะว่าผู้เสียหายดังกล่าวยังมีชีวิตอยู่ เขาจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อครองชีพต่อไป

3. การรวมกรณีตายและมีชีวิต ในบางรัฐหลักการ Survival ถูกตีความให้ได้กลับสู่ฐานะเดิม ไม่เฉพาะความเสียหายที่ได้รับก่อนตาย แต่ให้รวมถึงค่าเสียหายจากผลของความตายด้วย มีแนวโน้มที่จะกำหนดค่าเสียหายให้กับมูลค่าตามภาวะเศรษฐกิจในชีวิตของผู้ตาย แต่ต้องพิจารณาถึง การกระทำของจำเลย

ดังนั้นค่าเสียหาย จึงรวมทั้งความเสียหายที่ผู้ตายได้รับ ขณะยังมีชีวิตอยู่ และมูลค่า การสูญเสียรายได้ของผู้ตาย หักด้วยค่าใช้จ่ายส่วนตัว ตามระยะเวลาที่คาดหมายได้ในชีวิตของผู้ตาย หลักกฎหมายนี้ หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายกรณีมีการกระทำ 2 กรรม และความสับสนได้เกิดขึ้นบ่อยๆ เมื่อมีการแยกกรณีตายและมีชีวิตอยู่

4. การกำหนดโทษ มี 2 รัฐได้กำหนดค่าเสียหายโดยไม่คำนึงถึง ความจำเป็นของครอบครัว ผู้ตาย ตลอดจนรายได้ที่คาดหวังของผู้ตาย แต่วินิจฉัยจากความร้ายแรงการทำความผิดของ จำเลย

ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ

รัฐส่วนใหญ่ไม่อนุญาตให้เรียกค่าเสียหายในเชิงลงโทษ เพราะความหลงผิดของ ภาษาที่บัญญัติ หรือการตีความหลักทั่วไป ศาลถือว่าค่าเสียหายเหล่านี้ คือ ค่าสินไหมทดแทน

ค่าเสียหายที่ไม่ เป็นตัวเงิน (non pecuniary loss)⁶ ได้แก่

1. การสูญเสียหุ้นส่วนชีวิต (Consortium) เป็นการที่คู่สมรส บุตร หรือบิดามารดา สูญเสียสังคม (society) ความสัมพันธ์ในทางสังคม (companionship) หรือความรัก (love) ปัจจุบัน ศาลอนุญาตให้ลูกขุนกำหนดค่าเสียหายได้ บางรัฐกำหนดจำนวนสูงสุดไว้

2. ความเสียหายทางจิตใจ (mental distress) ที่จะเรียกค่าเสียหายที่เกิดจากความเศร้าโศก และทุกข์ทรมาน ความเสียหายในความรู้สึกของผู้เสียหายที่ยังมีชีวิตอยู่ และค่าสินไหมทดแทน กรณีสูญเสียความสัมพันธ์ในทางสังคม หรือสมาชิกในครอบครัว ค่าเสียหายที่ต้องสูญเสียที่ปรึกษา การดูแลเอาใจใส่ ผู้นำทางหรือความเป็นเพื่อน การเรียกร้องค่าเสียหาย ความเสียหายที่ทายาทได้รับ จากการตายของผู้ถูกกระทำละเมิด หลายรัฐอนุญาตให้ค่าเสียหายดังกล่าว

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย กรณีตายใช้หลัก Restatement (Second) of Torts (1979) มาตรา 924 โดยพิจารณารายได้ที่ผู้ตายได้รับตามระยะเวลาที่คาดหมายในชีวิตของผู้ตาย ในกรณีอื่นได้แก่การหาค่าของความเอาใจใส่ การอบรม และการให้คำแนะนำของบิดามารดา โดย คุณพินิจของคณะลูกขุน และขึ้นอยู่กับอำนาจทั่วไปของศาลที่จะกำหนดค่าเสียหายจำนวนมาก หรือ จำนวนพอเพียงในการทดแทนความเสียหาย

หลักการนี้เป็นหลักที่กำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหา การฟ้องร้องและการเยียวยา ที่ซ้ำซ้อนซึ่งในระยะแรกที่ฟ้องร้องยังมีชีวิตอยู่ ต่อมาได้เสียชีวิตลง ทำให้มีการทับซ้อนการเรียก ค่าเสียหายเหมือนถูกกระทำ 2 ครั้ง ต่างจากกรณีที่ผู้เสียหายตายทันทีจากการกระทำละเมิด

⁶ Edward J. Kionka. Ibid. pp. 411-415.

คำพิพากษาศาลสูงในสหรัฐอเมริกาที่เป็นตัวอย่างในกรณีตาย *Moragne v. States Marine Lines, Inc* (1970) เป็นหลักทั่วไปของ Admiralty Law และมีคดีต่อมาใน Massachusetts คดี *Gaudette v. Webb* (Mass 1972) ทำให้การพิจารณาค่าเสียหายในกรณีตายไม่ถูกจำกัดดังเช่นในอดีตผู้รับประโยชน์

ผู้รับประโยชน์อันดับที่หนึ่งของผู้ตาย ได้แก่ คู่สมรส บุตรและบิดามารดา อาจเป็นอันดับที่หนึ่งหรือที่สองแล้วแต่กฎหมายกำหนด ถ้าไม่มีผู้รับประโยชน์เหล่านี้ผู้ถูกกระทำละเมิดถึงตาย ก็จะไม่ได้รับประโยชน์อันใด ยกเว้นกฎหมายได้กำหนดให้ญาติอื่นๆ มีสิทธิได้รับ แต่ก็เป็นส่วนย่อย

โดยปกติการตายจากการกระทำละเมิด ค่าเสียหายจะถูกจำกัดเป็นตัวเงิน (pecuniary losses) จากผลของความตาย ไม่ว่าจะเป็นกรณีกฎหมายกำหนดไว้ หรือศาลพิจารณาค่าความกฎหมายให้ครอบคลุม ซึ่ง pecuniary losses จะครอบคลุมการไม่ได้รับการบริการ และการที่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ตาย ได้แก่ คู่สมรส บุตรผู้เยาว์ที่ต้องสูญเสียการได้รับความช่วยเหลือจากสามีหรือบิดา มารดา โดยคำนวณจากความสามารถในการหารายได้ของผู้ตาย (รวมรายรับทั้งหมด) หักด้วยค่าใช้จ่ายส่วนตัวผู้ตาย ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นด้วย

แต่ถ้ากรณีผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือ จะได้ค่าเสียหายตามจำนวนที่ได้รับจากผู้ตาย แต่ทั้งนี้ต้องพิสูจน์สถานะการเงิน ประกอบด้วยว่าสมควรได้รับความช่วยเหลือเพียงใด

ค่าเสียหายจากการไม่ได้รับบริการในการปฏิบัติต่อบุคคลในครอบครัว เช่น กรณีผู้ตายเป็นบิดามารดา หมายถึง การเอาใจใส่ดูแล การให้คำแนะนำอบรมสั่งสอนและการให้การศึกษา⁷

นอกจากนี้ลูกขุนจะคำนึงถึงการได้รับการช่วยเหลืออันแท้จริงในอดีตนิสัยและความประพฤติ เช่น ความประหยัด ความสมเหตุสมผล และคำนึงถึงค่าของเงิน หลักประกันผลประโยชน์จากภาษี และเงินเฟ้อด้วย⁸

ตัวอย่างคำพิพากษาในคดี *Carol Ernt V. Merch & Co.Inc* (2005)⁹

โจทก์ฟ้องจำเลยซึ่งเป็นบริษัทผลิตยา vioxx ทำให้ Mr. Robert Ernt สามีของโจทก์ อายุ 59 ปี ซึ่งป่วยเป็นโรคข้ออักเสบ ตายด้วยโรคเกี่ยวกับหัวใจและหลอดเลือด อันเป็นผลมาจากการรับประทานยา vioxx คณะลูกขุนให้จำเลยใช้ค่าเสียหายทางจิตใจแก่โจทก์เป็นจำนวนเงิน 24 ล้านดอลลาร์ โจทก์พิสูจน์ให้เห็นได้ว่า โจทก์มีความวิตกกังวล (mental anguish) ที่ต้องสูญเสียความสัมพันธ์ในสังคม (loss of companionship) ด้วยเหตุผลที่ว่า โจทก์ได้หย่าร้างกับสามีคนแรก

⁷ Edward J. Kionka. Ibid. pp. 422-423.

⁸ Ibid. pp. 423-424.

⁹ Jury: Merck negligent. July 11, 2006, form [money.com.com/2005/08/19/news/fortune 500/vioxx/-43k](http://money.com.com/2005/08/19/news/fortune%20500/vioxx/-43k).

เมื่อปี 1980 โจทก์ต้องหาเลี้ยงลูกทั้ง 4 คน โดยลำพังคนเดียว และยังได้รับความกระทบกระเทือนอีกเป็นครั้งที่สองจากการสูญเสีย Mr. Robert Emt สามีคนใหม่อีก จนโจทก์ต้องกินยาแก้ปวดประสาทเพื่อคลายอาการซึมเศร้าของโจทก์

จากการนำเสนอพบว่า การตายของ Mr. Robert Emt เกิดจากการเดินของหัวใจไม่เป็นจังหวะ หลังเดือนกันยายน 2004 บริษัทได้ให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษาวิจัยถึงผลร้ายของยา viox ที่กระทบต่อสุขภาพ บริษัท Merch & Co ได้ปิดกั้นข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายต่อสุขภาพหลังจากการใช้ยานี้ เพื่อไม่ให้ยอดขายตก ซึ่งก่อนหน้านี้บริษัทมียอดขายทั่วโลกประมาณ 2.5 พันล้านดอลลาร์ อันเป็นหนึ่งในสิบส่วนของเงินรายได้ของบริษัท ก่อนหน้านั้นบริษัทก็ไม่ยอมรับผลของความเสี่ยงที่มีต่อสุขภาพที่เกิดจากการใช้ยานี้ คณะลูกขุนจึงวินิจฉัยให้บริษัท Merch & Co ชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (punitive damages) เป็นจำนวนเงิน 229 ล้านดอลลาร์ ที่เอาแต่หากำไรโดยไม่ไยดีต่อสุขภาพของลูกค้า ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม ให้จำเลยต้องชดใช้ค่าเสียหายทั้งสิ้น รวมเป็นจำนวนเงิน 253 ล้านดอลลาร์

กฎหมายอันว่าด้วยสิทธิของผู้ตายอันหากจะมีชีวิตอยู่รอด (Survival of Tort Actions)

ระบบคอมมอนลอว์ ผลของการกระทำต่อบุคคลจะขึ้นอยู่กับความตาย ไม่ว่าจะเป็นการตายของผู้กระทำละเมิดหรือผู้เสียหายโดยไม่คำนึงถึงเหตุแห่งการตาย ตามภาษาลาตินที่ว่า “Actio personalis moritur cum persona” ซึ่งเป็นหลักทั่วไปจนถึงทุกวันนี้ ยกเว้นมีกฎหมายเฉพาะ¹⁰

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิของผู้ตายอันหากจะมีชีวิตอยู่รอด กรณีกระทำละเมิดถึงแก่ความตายใน **Restatement (Second) of Torts § 926 (1979)** มีความว่า “ภายใต้บทบัญญัติกฎหมาย ในกรณีผู้ถูกกระทำละเมิดยังไม่ถึงแก่ความตาย ค่าสินไหมทดแทนจะไม่เกี่ยวกับความตาย ผู้กระทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายจากความตาย ไม่ว่าก่อนหรือระหว่างพิจารณา ยกเว้น

(a) ความตายของผู้เสียหายจำกัด กรณีกระทำให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมที่ต้องสูญเสียความสามารถในทางทำมาหาได้ ค่าเสียหายทางจิตใจ (emotional distress) และภัยอันตรายอื่นที่ได้รับก่อนถึงแก่ความตาย

(b) ความตายของผู้กระทำละเมิด ทำให้ค่าเสียหายเชิงลงโทษสิ้นสุดลง”

¹⁰ Edward J. Kionka. Op.cit. p. 411.

[Under statutes providing for the survival or revival of tort actions, the damages for a tort not involving death for which the tortfeasor is responsible are not affected by the death of either party before or during trial, except that

(a) the death of the injured person limits recovery for damages for loss or impairment of earning capacity, emotional distress and all other harms, to harms suffered before the death, and

(b) the death of the tortfeasor terminates liability for punitive damages.]

หลักการดังกล่าว เริ่มจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับละเมิด ได้แยกออกจากกฎหมายของการกระทำผิด เพราะกฎหมายที่ใช้บังคับการทำความผิด โดยหลักจะเป็นการแก้แค้น และลงโทษเป็นการทดแทนดังกล่าว ดังนั้นถ้าผู้กระทำละเมิดตาย ก็จะไม่ลงโทษ เพราะผู้กระทำผิด ไม่มีสภาพบุคคลเหลืออยู่ ผลของการกระทำก็จะดับสิ้นไป ทั้งการลงโทษทางอาญา และการเยียวยาทางแพ่ง แต่ถ้าผู้ละเมิดทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดกับกรณีความผิดอาญาร้ายแรง เช่น การฆาตกรรม การวางเพลิง หรือการข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น ในกรณีดังกล่าวผู้กระทำผิด ก็จะถูกลงโทษประหารชีวิตและริบทรัพย์สิน ดังนั้น จะไม่มีสิ่งใดหลงเหลือที่นำมาทดแทนเหยื่อที่อยู่รอดของการถูกล่วงละเมิด ความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ถ้าผู้เสียหายตายจากเหตุอื่นๆ ก็จะได้ค่าทดแทน

ต่อมารัฐมีการกำหนดหลักกฎหมายแต่ละประเภทของละเมิดอย่างชัดเจน แม้ผู้เสียหายตาย ก็ไม่ทำให้คดีระงับ หรือผู้กระทำละเมิดตาย คดีก็ยังไม่ระงับ ยังต้องมีการเยียวยาให้กับโจทก์ หรือผู้แทนของโจทก์ หลักการดังกล่าวได้เปิดไว้อย่างกว้างขวาง ขึ้นอยู่กับการกระทำและเงื่อนไขที่น่าคิดมาฟอง¹¹

หลักคอมมอนลอว์ ผลการตายก่อนพิจารณาคดี ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำละเมิดตาย หรือผู้เสียหายตาย ทำให้สูญเสียสิทธิในการเรียกร้อง แต่ถ้าตายในระหว่างการพิจารณาคดีหรือพิพากษา คำพิพากษาก็ไม่สามารถให้ค่าเสียหายเช่นเดียวกัน ในปัจจุบันบทบัญญัติกฎหมายของรัฐหลายรัฐ ได้บัญญัติให้ตัวแทนของผู้ตายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดหลังจากความตายของผู้ถูกกระทำละเมิด ละดำเนินคดีแทนต่อไป ยังได้บัญญัติกรณีความตายของจำเลย ทำให้ไม่สูญเสียสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตายในระหว่างพิจารณาคดี การพิจารณา

¹¹ Edward J. Kionka. Ibid. p. 413.

ค่าเสียหาย จะกำหนดตามพฤติการณ์ในเวลาก่อนพิจารณาคดี ได้แก่ ค่าเสียหายการสูญเสียทางทำมาหาได้ ความเจ็บปวด ความเสียหายทางจิตใจ และความเสียหายอื่น

ถ้าจำเลยทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายทันที รัฐส่วนใหญ่ใช้หลัก The Survival and Revival states มาวินิจฉัยกำหนดค่าเสียหาย ให้ตัวแทนโดยคิดถึงเวลาก่อนตาย โดยรัฐเหล่านี้ได้อ้างว่า เพราะถึงแก่ความตายทันทีจากการกระทำละเมิด จะไม่มีช่วงเวลาที่ได้รับความเจ็บปวด ซึ่งไม่สามารถกลับสู่ฐานะเดิม แต่บางรัฐได้อ้างว่าการกลับสู่ฐานะเดิมทั้งหมดหรือบางส่วน กรณีความตายเป็นผลจากการกระทำของจำเลย จะต้องใช้หลักกฎหมายทั้ง Death statute และ survival statute รัฐเหล่านี้ได้ให้สิทธิตัวแทนของผู้ตายในการเรียกร้องการกลับสู่ฐานะเดิม ทั้งค่าเสียหายก่อนตายและผลจากความตาย ดังนั้น คำพิพากษาในรัฐเหล่านี้จึงคำนึงถึงสิทธิอันเป็นผลจากความตาย และการสูญเสียสิทธินั้น

กรณีละเมิดก่อให้เกิดการบาดเจ็บต่อร่างกาย

ประเทศสหรัฐอเมริกามีหลักกฎหมายชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายในกรณีละเมิดก่อให้เกิดการบาดเจ็บต่อร่างกาย คือ **Restatement (Second) of Torts § 924 (1979)**

ค่าเสียหายในกรณีบุคคลได้รับบาดเจ็บ **Restatement (Second) of Torts (1979) มาตรา 924** มีความว่า “ผลประโยชน์เนื่องจากการรุกรานล่วงละเมิด ให้สิทธิได้ค่าชดเชยความเสียหายที่ผ่านมา หรือความเสียหายซึ่งคาดหวังไว้

- (a) การบาดเจ็บเกี่ยวกับร่างกาย และความเสียหายทางจิตใจ
- (b) การสูญเสีย หรือทำให้เสียหาย ต่อความสามารถในการทำมาหาได้
- (c) เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่นๆ อย่างเหมาะสม
- (d) ความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือธุรกิจอันมีสาเหตุจากการรุกราน”

[One whose interests of personality have been tortiously invaded is entitled to recover damages for past or prospective

- (a) bodily harm and emotional distress;
- (b) loss or impairment of earning capacity;
- (c) reasonable medical and other expenses; and
- (d) harm to property or business caused by the invasion.]

ในมาตรานี้นำมาปรับใช้กับการข่มขู่ การทำร้ายร่างกาย การกักขังหรือจำคุกโดยมิชอบ การมุ่งร้ายในการฟ้องร้องดำเนินคดี รวมถึงการหมิ่นประมาทและการกระทำละเมิดอื่นๆ ไม่ว่า ภัยอันตรายนั้นจะกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเป็นผลจากอันตรายที่ผิดปกติ ยกเว้นในมาตรา 46-48 ความรับผิดชอบในความเสียหายทางจิตใจ ไม่ต้องมีได้รับความบาดเจ็บทางร่างกายด้วย

ค่าเสียหายสำหรับการบาดเจ็บต่อร่างกายแยกเป็น

1. ค่าเสียหายแบบทดแทน (Compensatory Damages)
2. ค่าเสียหายเกี่ยวเนื่อง (Consequential Damages)

1. ค่าเสียหายแบบทดแทน (Compensatory Damages) ระบบคอมมอนลอว์มีหลักกฎหมายเกี่ยวกับค่าเสียหายที่เกิดจากการบาดเจ็บต่อร่างกายมีแนวคิด 3 แนวทาง¹² ได้แก่

1) หลักความยุติธรรมเพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่สถานะ ก่อนถูกกระทำมากที่สุด และวิธีการที่สามารถดำเนินการได้ คือ การชดเชยค่าเสียหายเทียบเป็นตัวเงิน ดังนั้นการเรียกร้องค่าเสียหายจึงเรียกร้องให้ชดเชยทั้งกรณีที่สูญเสียความสามารถในการหารายได้ (economic losses) และกรณีค่าเสียหายที่เกิดจากการเจ็บป่วยทางสรีระและจิตใจ เพื่อให้คืนสู่สภาพปกติเช่นก่อนถูกกระทำละเมิด (non economic damage)

2) ค่าเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน (non economic losses) ส่วนใหญ่สามารถเทียบเป็นตัวเงิน

3) เมื่อโจทก์ฟ้องร้องคดีละเมิด สำหรับการบาดเจ็บที่ต้องเผชิญอยู่นั้น ค่าเสียหายที่เรียกร้อง จะต้องครอบคลุมค่าเสียหายที่เกิดจากการบาดเจ็บทั้งในอดีตและในอนาคต โดยเรียกร้องรวมเข้ามาทั้งก่อน

โจทก์จะต้องพิสูจน์ค่าเสียหายซึ่งครอบคลุมการเยียวยาให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีหลักการคล้ายคลึงกัน แต่อาจมีความแตกต่างกันบ้าง ตามเขตอำนาจศาลแต่ละศาล ดังนี้¹³

¹² Edward J. Kionka. Ibid. p. 346.

¹³ Ibid. pp. 348-349.

1. Economic Loss การสูญเสียรายได้ในอดีตและในอนาคตและค่าใช้จ่าย ซึ่งให้เทียบเคียงที่จะฟื้นฟูให้กลับสู่สถานะเดิม ได้แก่

ก. ค่ารักษาพยาบาลที่สมเหตุสมผล (ค่าหมอ โรงพยาบาล นางพยาบาล การตรวจ ยา เครื่องมือ กายภาพบำบัด และค่าเดินทางในการมารับบริการรักษาพยาบาลเหล่านี้)

ข. ค่าสูญเสียรายได้ ในการทำมาหาได้ และผลกำไร

ค. ค่าขาดแรงงาน ค่าใช้จ่ายการจ้างคนดูแล เพราะไม่สามารถดูแลตนเอง

ค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายในอนาคตไม่จำเป็นต้องกำหนดจำนวนแน่นอน ซึ่งต้องพิจารณาผลกระทบความสามารถในการทำมาหาได้ แม้ว่าในขณะที่ถูกกระทำละเมิด ผู้เสียหายจะเป็นคนว่างงานก็ตาม ลูกขุนก็ต้องค้นหาความเป็นไปได้ อาชีพในอนาคตและกำหนดอัตรารายได้ให้ได้ หรือกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก ก็ต้องคำนึงถึงว่าเด็กนั้นต้องเข้าโรงเรียนและได้รับทักษะจนสามารถประกอบอาชีพได้ แต่ทั้งนี้ผู้เสียหายต้องมีพยานหลักฐานที่เพียงพอให้ลูกขุนพิจารณาได้

2. การเจ็บปวดทรมานร่างกาย ค่าเสียหายทดแทนความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานได้กำหนดอย่างกว้างๆ ไว้ เพื่อให้ลูกขุนมีดุลพินิจอย่างกว้างขวางในการกำหนดมูลค่า มีการโต้เถียงที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยๆ ว่า โจทก์ควรได้รับอนุญาตให้มีการเรียกร้องค่าใช้จ่ายประจำวันหรือไม่ เพื่อคิดมูลค่าในอดีตและในอนาคต เช่น 20 ดอลลาร์ต่อวัน, 2 ดอลลาร์ต่อชั่วโมง หรือควรจะเรียกร้องเป็นค่าเสียหายทั้งจำนวนสำหรับความเสียหายที่ได้รับ ซึ่งก็มีความคิดแยกออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายข้างน้อยปฏิเสธที่จะไม่ให้เรียกร้องลักษณะเป็นระยะเวลา

3. ความเสียหายทางจิตใจ (mental distress) นอกจากความเจ็บปวดทรมานของร่างกายแล้ว ศาลส่วนใหญ่อนุญาตให้โจทก์เรียกร้องค่าเสียหายต่อจิตใจ¹⁴ ได้แก่

ก. ความตกใจและช็อก (fright and shock)

ข. ความกระวนกระวาย ความกังวลใจ (anxiety) ในอนาคตของตนเอง เช่น การตายก่อนวัยอันสมควร ร่างกายพิการ ทุพพลภาพ ความป่วยเจ็บ ผลที่ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถมีบุตรได้ และการไม่มีรายได้ ไม่ว่าจะเกิดจากตนเองหรือผู้อื่น ยกเว้นกรณีความกลัวของโจทก์ไม่มีความชัดเจนและไม่สมเหตุสมผล

ค. สูญเสียความสงบของจิตใจ (loss of peace of mind) ความสุข (happiness) หรือสุขภาพจิต (mental health) เรียงตามลำดับตั้งแต่ความกดดัน โรคประสาท โรคจิต

¹⁴ Edward J. Kionka. Ibid. p. 350.

ง. การเสื่อมเสียเกียรติยศ (humiliation) ความอับอายขายหน้า ความอับยศอดสู ที่เกิดจากการบาดเจ็บต่อร่างกาย (physical injury) ทุพพลภาพ (disability) หรือการเสียโฉม เสียนุคลิกภาพ (disfigurement)

จ. ความเสียหายทางจิตใจ (mental distress) ที่สูญเสียความบันเทิงในชีวิตตามปกติที่ควรจะเป็น

ฉ. ความไม่สะดวกสบาย (inconvenience) อันเนื่องมาจากการบาดเจ็บ

4. ความเจ็บปวดของร่างกาย (physical impairment) การทดแทนความเสียหายทางจิตใจที่เกิดจากร่างกายที่บาดเจ็บ ได้แก่ การเห็น การได้ยิน ความกังวล ความสามารถในการรับรู้ หรือการอดทนของเด็ก หรือการสูญเสียอวัยวะส่วนอื่นๆ ของร่างกาย หรือการเสียโฉม¹⁵

ค่าเสียหายสำหรับ Economic Loss และความเจ็บปวดจากการบาดเจ็บนั้น ในทางปฏิบัติเป็นการยากที่จะแยกออกจากกันอย่างชัดเจน ในการที่จะกำหนดค่าเสียหายเพื่อทดแทนการบาดเจ็บทางร่างกายและจิตใจ แม้ผู้เสียหายจะมีร่างกายไม่สมบูรณ์มาก่อน ถูกทำร้ายก็ไม่ทำให้จำเลยต้องรับผิดชอบน้อยลง การชดเชยค่าเสียหายยังคงมีลักษณะเดียวกับบุคคลที่มีร่างกายปกติ หรือกรณีที่ทำให้ร่างกายทรุดลงกว่าเดิม ค่าเสียหาย Economic Loss จะต้องคำนึงถึงมูลค่าปัจจุบัน เพราะค่าของเงินที่ได้รับในวันนี้จะมีค่าลดลงในอนาคต ตามหลักเศรษฐศาสตร์ ต้องคำนึงถึงเงินเพื่อทำให้อำนาจซื้อลดลง ดังนั้นต้องคำนึงว่า การได้รับค่าเสียหายทั้งจำนวนตามคำพิพากษาและต้องคำนึงถึงดอกเบี้ยเพื่อชดเชยค่าของเงินที่ลดลง แต่สำหรับค่าเสียหายทางจิตใจมักไม่นำมาคำนวณค่าเสียหายในอนาคต¹⁶

2. ค่าเสียหายเกี่ยวเนื่อง (Consequential Damages)

ค่าเสียหายเกี่ยวเนื่อง เป็นค่าเสียหายต่อบุคคลที่สามจากการกระทำความผิดของจำเลย ได้แก่ คู่สมรส บิดามารดาหรือนายจ้างของผู้เสียหาย

คู่สมรส ในระบบคอมมอนลอว์ สามีมีสิทธิที่จะได้รับบริการในครัวเรือนจากภริยา และมีสิทธิในรายได้ของภริยาจากการทำงานนอกบ้าน ดังนั้นถ้าจำเลยกระทำละเมิดต่อภริยาทำให้ภริยาสูญเสียความสามารถในการกระทำความดังกล่าว ไม่ว่าจะชั่วคราวหรือถาวร ในการที่สามีต้องสูญเสียการได้รับบริการจากภริยา (loss of her services) รวมทั้งสูญเสียหุ้นส่วนชีวิต (consortium) ซึ่งประกอบด้วยสังคม (society) ความสัมพันธ์ในทางสังคม (companionship) ความสัมพันธ์ทางเพศ (sexual relation) ความรักและความผูกพัน แต่ภริยาไม่มีสิทธิที่จะได้รับบริการจากสามีเพียงสิทธิ

¹⁵ Edward J. Kionka. Ibid. pp. 348-351.

¹⁶ Ibid. p. 358.

ที่จะได้รับความช่วยเหลือ และการรักษาพยาบาลจากการบาดเจ็บซึ่งทำให้สามีขาดรายได้ ดังนั้น ภริยาไม่มีสิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายจากการสูญเสียการบริการหรือการขาดหุ้นส่วนชีวิต¹⁷

ตั้งแต่ปี 1844, Married Women's Acts หรือ Emancipation Acts ได้ผ่านกฎหมาย ที่ให้ความคุ้มครองกับผู้หญิงที่สมรส ให้มีสถานะทางกฎหมายที่แยกจากสามีซึ่งมีผลกระทบยกเว้น

1. ภริยาไม่สามารถกลับสู่สถานะเดิมได้ เพราะสูญเสียรายได้ของตนเอง
2. บางศาลยกเลิกสิทธิของสามีซึ่งตีความว่า สามีไม่มีสิทธิได้รับค่าเสียหายจาก

การสูญเสียการบริการจากภริยา และการสูญเสียหุ้นส่วนชีวิต

แต่ศาลส่วนใหญ่อนุญาตให้สามีได้รับค่าเสียหายดังกล่าวในขณะที่สิทธิสตรีได้รับความเสมอภาคกับบุรุษทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ถึงค่าเสียหายในที่สุดมีคดี *Hittaffer v. Argonne Co.* (D.C. Cir. 1950) ที่ให้เป็นธรรมกับสตรี และทำให้สตรีได้รับความคุ้มครองสิทธิที่เท่าเทียมกับชาย

บิดามารดา ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ บิดามีสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับการบริการ และรายได้จากบุตรผู้เยาว์ นอกจากนี้บิดามารดายังได้รับค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จ่ายไป รวมทั้งค่าใช้จ่ายในอนาคต เพื่อรักษาพยาบาลผู้เยาว์จากการถูกกระทำละเมิด

ศาลไม่อนุญาตให้บุตรได้รับค่าเสียหาย สำหรับการสูญเสียการอุปการะเลี้ยงดูจาก บิดามารดา การฝึกอบรม สั่งสอน ความเป็นเพื่อน ความรักและความผูกพันอันเนื่องมาจากบิดา ถูกกระทำละเมิดเพราะความประมาท¹⁸

ตัวอย่างคำพิพากษาในคดีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย ดังคดี *Marlene Rowe V. Hussmann Corporation* (No.03-2582) 2004¹⁹

ในปี 1995 โจทก์เป็นลูกจ้างของจำเลย ทำงานในแผนกอาหารแช่แข็ง ต่อมาเดือน มิถุนายน 1996 บริษัทได้ย้ายโจทก์ไปทำงานหีบห่อส่งของขึ้นรถบรรทุกในแผนกขนส่ง (shipping department) ซึ่งมีโจทก์เป็นผู้หญิงคนเดียวในลูกจ้างชายทั้งหมด 20-25 คน โจทก์ได้ถูก Roy Moor ลูกจ้างชายกระทำความผิดทางเพศ (sexual harassment) โดยการข่มขืนกระทำชำเรา ทำร้ายร่างกาย ขู่ว่าจะฆ่าและถูกจับกัน ถูกจับหน้าอก ถูกตบหน้า ถูกคุกคามตลอดเวลา ทั้งที่บริษัทจำเลยก็รู้และ ล้มเหลวในการแก้ไขอย่างทันเหตุการณ์ ตลอดเวลากว่า 4 ปีที่โจทก์ต้องอดทนต่อสภาพแวดล้อม ที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน ทำให้โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานทางจิตใจ ส่งผลต่อความสัมพันธ์

¹⁷ Edward J. Kionka. Ibid. pp. 358-359.

¹⁸ Ibid. p. 360.

¹⁹ United States Court of Appeals for The eighth circuit. June 9, 2006, form **case law. lp. findlaw. com/ data 2/ circs/ 8 th/ 032582 p. pdf.**

ในครอบครัวกับลูกๆ ทั้ง 4 คน ในความเครียด ความกลัวอย่างถาวร มีอาการปวดศีรษะอาการคลื่นไส้ เหงื่อออกมาก และความดันสูง ศาลในรัฐ Missouri พิพากษาให้บริษัทจำเลยชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจ (emotional distress damages) เป็นจำนวนเงิน 500,000 ดอลลาร์ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ (punitive damages) เป็นจำนวนเงิน 1,000,000 ดอลลาร์ ที่บริษัทจำเลยจัดสภาพแวดล้อมในที่ทำงานไม่เหมาะสม เป็นการเลือกปฏิบัติในการจ้างและมีการบริหารจัดการที่ไม่ดี

จำเลยอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้ชดเชยค่าเสียหายทั้งสองประเภทว่ามากเกินไปคดี ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน เพราะจากการพยากรณ์ ผลการรักษาของนักจิตวิทยาว่าในการรักษาของโจทก์อย่างไรก็ไม่ได้ผลดี เพราะโจทก์ได้รับความวิตกกังวลที่ถูกกระทำซ้ำๆ เป็นระยะเวลานาน เมื่อเทียบกับความเสียหายทางจิตใจที่โจทก์ถูกกระทำตลอดเวลากับค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับ จึงไม่มากเกินไป

กรณีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ประเทศสหรัฐอเมริกาหลักกฎหมายเกี่ยวกับค่าเสียหาย กรณีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน คือ **Restatement (Second) of Torts § 222A (1965)**

ในกฎหมายจารีตประเพณี การล่วงล้ำเข้าไปในที่ดินของผู้อื่นโดยตรงโดยไม่ได้รับอนุญาต ถือเป็นการบุกรุกที่ดำเนินคดีได้ โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เจตนาของการบุกรุก (หรือเจตนาของการทำผิดอื่นๆ) สิ่งที่สำคัญ คือ การกระทำที่เป็นผลให้เกิดการบุกรุกแสดงถึงเจตนา และการบุกรุกนั้นเกิดขึ้นทันทีทันใด ซึ่งไม่จำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงค่าเสียหายที่แท้จริงที่เกิดขึ้น ต้องพิสูจน์เพียงค่าเสียหายในนามเท่านั้น ความเข้มงวดของกฎหมายจารีตประเพณีในการรับผิดชอบของการบุกรุก สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสิทธิการครอบครองที่ดินและสิ่งที่อยู่กับที่ดินในยุคศักดินา และยังสะท้อนให้เห็นถึงความจริงที่ว่า หนึ่งในหน้าที่หลักของการฟ้องร้อง คือ การพยายามพิสูจน์กรรมสิทธิ์ของที่ดิน การบุกรุกเป็นเครื่องมือกลไกของพยายามได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์นั้น (การฟ้องร้องอาจเป็นกระบวนการในการป้องกันผู้ครอบครองปรปักษ์จากการเรียกร้องสิทธิครอบครอง เนื่องจากการใช้อยู่บนที่ดินมานาน)

สำหรับพื้นฐานของความผิดเกี่ยวกับการละเมิดนั้น ขอบเขตอำนาจของศาลทั้งหมดได้เรียกร้องให้การบุกรุกที่ดินโดยตั้งใจ โดยประมาทหรือไม่ระมัดระวัง สามารถที่จะถูกฟ้องร้องได้ ยกเว้นในกรณีที่มีความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด นำไปใช้สำหรับกิจกรรมที่มีอันตรายผิดปกติ อย่างไรก็ตาม จำเลยไม่จำเป็นต้องมีความตั้งใจในการทำผิด เพียงแต่มีความจงใจหรือโดยประมาทที่จะเป็นเหตุให้มีการเข้าไป ไม่มีการคุ้มครองจำเลยที่กระทำโดยความเข้าใจผิด

การฟ้องร้องเกี่ยวกับการบุกรุกจะทำได้ต่อเมื่อ การบุกรุกเข้ามาในที่ของโจทก์อย่างชัดเจน ทันทีทันใด หรือโดยตัวแทนที่เห็นได้หรือจับต้องได้ การเข้ามาในที่ดินทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถถูกฟ้องร้องได้ภายใต้กฎหมายที่ใช้กับการบุกรุกที่ดิน ศาลส่วนมากได้จำแนกการทำให้เกิดก๊าซและฝุ่นในอากาศว่าเป็นการละเมิด แม้ว่าคดีเหล่านั้นถูกพิจารณาภายใต้ทฤษฎีทางเลือกเกี่ยวกับการก่อให้เกิดความรำคาญ ส่วนการสั่นสะเทือน หรือคลื่นที่มีผลกระทบกับสมองนั้น อาจทำให้เกิดความเสียหายซึ่งสามารถฟ้องร้องได้ภายใต้หลักการรับผิดโดยเด็ดขาด หรือการทำให้เกิดความรำคาญ²⁰

จำเลยจะต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นกับที่ดินอันเป็นผลจากการเข้าไปโดยไม่สนใจว่าเขาจะมีความระมัดระวังเพียงใด เมื่อเข้าไปอยู่บนที่ดินนั้น ตัวอย่างเช่น ผู้บุกรุกที่ก่อไฟ ชุดหลุม หรือเพียงเปิดประตูแง้มไว้ อาจต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายทางกายภาพอย่างน้อยที่สุดตามหลักฐานที่เกิดขึ้น ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของและสมาชิกในครอบครัวของเขา และทรัพย์สินของเขาโดยไม่ต้องแสดงถึงความประมาทของผู้บุกรุก ความเสียหายทางกายภาพนี้ รวมถึงความเสียหายทางจิตใจ²¹

การละเมิดสังหาริมทรัพย์และการเบียดบังทรัพย์สินของผู้อื่น คือหลักการละเมิดเบื้องต้น ที่กระทำต่อทรัพย์สินส่วนบุคคล ศาลหลายแห่งจะอนุญาตให้เจ้าของฟ้องร้องสำหรับการล่วงล้ำหรือเบียดบังที่ทำให้เกิดความเสียหาย เมื่อมีการค้ำกั้นกรรมสิทธิ์นั้น²²

ประเภทของสังหาริมทรัพย์ แต่เดิมนั้นการขกยอกและการล่วงละเมิดจะใช้ได้กับสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินส่วนบุคคลที่จับต้องได้เท่านั้น ในปัจจุบันศาลส่วนใหญ่ได้ขยายขอบเขตของการฟ้องร้องสำหรับการเบียดบังทรัพย์สินของผู้อื่น ให้รวมเอาทรัพย์สินส่วนบุคคลที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งถูกแสดงหรือควมรวมกับเอกสาร เช่น บันทึกสัญญาหรือใบหุ้น และรวมไปจนถึงทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ในรูปเอกสารที่ไม่ใช่เอกสารแสดงสิทธิ์ แต่มีความสำคัญกับการดำเนินการ เช่น สมุดบัญชีเงินฝาก หรือกรรมกรรมประกันภัย ในทางทฤษฎีแล้ว สิทธิที่ไม่สามารถจับต้องได้ที่มีความสัมพันธ์กับเอกสารไม่สามารถถูกเปลี่ยนได้ แต่อย่างไรก็ตาม คดียังไม่ได้ไปถึงขั้นตอนนี้

²⁰ Edward J. Kionka. Op.cit. pp. 161-163.

²¹ Ibid. p. 164.

²² Ibid. pp. 167-168.

ความเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน **Restatement (Second) of Torts 1965 มาตรา 222 A**
ให้พิจารณาจาก

1. ความแตกต่างของมูลค่าของทรัพย์สิน ก่อนถูกกระทำละเมิด และหลังจากถูกกระทำ
ละเมิด

2. ต้นทุนอันสมเหตุสมผลในการซ่อมแซมและทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมที่สามารถใช้
ทรัพย์สินนั้นได้ หรือพยายามกระทำให้กลับสู่สภาพเดิม บวกกับการด้อยค่าของทรัพย์สินนั้น โดย
ปกติโจทก์จะเรียกร้องค่าเสียหายในการซ่อมแซมให้กลับสู่สภาพเดิมอย่างสมเหตุสมผล

นอกจากนี้ค่าเสียหายจะต้องคำนึงการขาดประโยชน์จากการใช้ทรัพย์สินนั้น ทำให้มี
ค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น เพราะต้องเสียค่าเช่าทรัพย์สินอื่นมาใช้แทน

ค่าเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น จะต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่ในการแปลงค่า
บวกกับดอกเบี้ย ตั้งแต่วันที่แปลงค่าเป็นเงิน ศาลบางแห่งอนุญาตให้โจทก์ได้รับค่าเสียหายทางจิตใจ
ในกรณีที่ถูกล่วงละเมิดจากการบุกรุก (trespass) หรือการยึดยก (conversion)²³

ความเสียหายต่อทรัพย์สินในอดีต ค่าเสียหายที่เกิดจากการบุกรุกจะรวมถึง²⁴

1. ความแตกต่างของมูลค่าทรัพย์สินก่อนและหลังจากถูกบุกรุก หรือใช้ราคาที่ทำให้
กลับสู่สภาพเดิมอย่างสมเหตุสมผล

2. การชดใช้การขาดประโยชน์

3. ความเสียหายทางจิตใจได้แก่ความไม่สะดวกสบายและความรำคาญที่เกิดจากการบุกรุก

[(1) Conversion is an intentional exercise of dominion or control over a chattel
which so seriously interferes with the right of another to control it that the actor may justly be
required to pay the other the full value of the chattel.

(2) In determining the seriousness of the interference and the justice of requiring
the actor to pay the full value, the following factors are important:

- (a) the extent and duration of the actor's exercise of dominion or control;
- (b) the actor's intent to assert a right in fact inconsistent with the other's right of
control;
- (c) the actor's good faith;

²³ Edward J. Kionka. Ibid. p. 357.

²⁴ Ibid. p. 358.

(d) the extent and duration of the resulting interference with the other's right of control;

(e) the harm done to the chattel;

(f) the inconvenience and expense caused to the other.]

กรณีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง (Defamation)

ประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายเกี่ยวกับความเสียหายต่อชื่อเสียง คือ **Restatement (Second) of Torts § 623 (1977)** ความเสียหายทางจิตใจและเป็นผลให้บาดเจ็บถึงร่างกาย ระบุว่า

“บุคคลผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบผู้อื่นสำหรับการหมิ่นประมาทหรือการใส่ร้ายป้ายสี ต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายทางจิตใจและการบาดเจ็บทางร่างกายที่พิสูจน์แล้วว่า มีสาเหตุมาจากการตีพิมพ์ที่เป็นการทำลายชื่อเสียงนั้น” (One who is liable to another for a libel or slander is liable also for emotional distress and bodily harm that is proved to have been caused by the defamatory publication.)

อาการซึมเศร้าทางจิตใจหรือการบาดเจ็บทางร่างกายที่เป็นผลจากการใส่ร้ายป้ายสี ไม่ใช่ความเสียหายชนิดพิเศษที่เพียงพอ ที่จะสนับสนุนการฟ้องร้องดำเนินคดี อย่างไรก็ตาม การทำให้เสียหายต่อชื่อเสียงที่เป็นการใส่ร้ายป้ายสี หรือการหมิ่นประมาทนั้น เมื่อมีการพิสูจน์ถึงความเสียหายพิเศษ อาทิเช่น ความเสียหายทางจิตใจที่เกิดโดยการใส่ร้ายป้ายสีและบาดเจ็บทางร่างกาย การทำให้เสียชื่อเสียงประกอบด้วย การหมิ่นประมาท (libel) และการพูดใส่ร้าย (slander) ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงชื่อของผู้เสียหายที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคม หากกระทำโดยจงใจหรือเละเลยมัไม่ใส่ใจต่อความเสียหายทำให้เกิดความทุกข์ทรมานเป็นผลมาจากความเครียด เป็นองค์ประกอบของค่าเสียหายที่สามารถเรียกร้องได้

หลักการกระทำที่ทำให้เสียชื่อเสียง (defamation action)²⁵

1. ใส่ความอันเป็นเท็จ ทำลายชื่อเสียง ด้วยสื่อ เอกสารต่างๆ
2. การไม่มีสิทธิพิเศษของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อบุคคลที่สาม
3. ขึ้นอยู่กับสภาพ ระดับ ของการกระทำ โดยการบรรยายเท็จ ทั้งที่รู้ว่าเป็นความเท็จ หรือกระทำโดยบกพร่อง
4. ในบางคดีพิสูจน์ถึงความเสียหายพิเศษ (special damages)

²⁵ Torts Capsule Summary .Chapter 21. July 9, 2006, form [http:// www. lexisnexis. com/ lawschcl/ study/ html/ Torts/ torts01. Htm](http://www.lexisnexis.com/lawschcl/study/html/Torts/torts01.Htm).

กฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นเรื่องที่ซับซ้อน เนื่องจากการผสมระหว่างกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ และการแก้ไขบทบัญญัติเพิ่มเติมการละเมิดฐานหมิ่นประมาท อนุญาตให้มีการเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับการทำลายชื่อเสียง ซึ่งถือว่าเป็นความเสียหายอย่างใหญ่หลวงในทางสังคมแบบชนชั้นของอังกฤษ อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไป เอกสิทธิ์ในกฎหมายจารีตประเพณีเป็นที่ยอมรับ รับรองเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้คดีการหมิ่นประมาทของโจทก์มีความท้าทายมากขึ้นได้แก่

ข้อความหมิ่นประมาท (Defamatory Statement)

ข้อความหมิ่นประมาท คือ ข้อความที่ทำลายชื่อเสียงโดยทำลายคุณสมบัติทั่วไปของบุคคล หรือทำให้เกิดความเสื่อมเสียส่วนบุคคล ความผิดฐานหมิ่นประมาทภายใต้กฎหมายทั่วไปของกฎหมายจารีตประเพณีนั้น ข้อความจะมีลักษณะที่ทำให้โจทก์ถูกดูถูก ดูหมิ่น เหยียดหยาม ได้รับความอับอาย หรือกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า การสื่อสารนั้นจะเป็นการหมิ่นประมาท เมื่อมีแนวโน้มที่จะทำลายชื่อเสียงของผู้อื่น หรือทำให้เขาได้รับความเคารพนับถือจากชุมชนลดลง หรือเป็นการขัดขวางในการที่จะมีปฏิสัมพันธ์ในทางสังคม²⁶

การหมิ่นประมาทเป็นกลุ่ม (Group Defamation)

บางครั้งการหมิ่นประมาทไม่ได้รับบุเฉพาะเจาะจงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ว่ามีพฤติกรรมในการทำลายชื่อเสียงถึงสมาชิกที่ไม่ถูกระบุนามของกลุ่ม ถ้ากลุ่มนั้นเล็กและการหมิ่นประมาทนั้นกระทำกับสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มอาจฟ้องร้องฐานหมิ่นประมาทได้ แต่เมื่อกลุ่มใหญ่มากขึ้น จะมีความเป็นไปได้น้อยลงที่ศาลจะอนุญาตให้มีการฟ้องร้องฐานหมิ่นประมาทจากสมาชิกทั้งหมดที่ได้รับผลกระทบ

โจทก์ที่เป็นองค์กร (Corporate plaintiffs)

บริษัทและธุรกิจอื่นๆ อาจเป็นโจทก์ในคดีหมิ่นประมาทเมื่อการสื่อสารนั้น มีแนวโน้มที่จะทำให้บริษัทเสียชื่อเสียง เช่น ความน่าเชื่อถือที่มีต่อบริษัทลดลง หรือเป็นการคุกคามบุคคลที่สามในการติดต่อบริษัท ถ้าหากว่าการหมิ่นประมาทกันนั้นเกี่ยวกับสินค้า การฟ้องร้องจะมีลักษณะเป็นการคุกคามผลิตภัณฑ์²⁷

²⁶ Torts Capsule Summary. Chapter 21. July 9, 2006, form [http:// www. lexisnexis. com./ lawschool/ study/ html/ Torts/ torts01. Htm](http://www.lexisnexis.com/lawschool/study/html/Torts/torts01.Htm).

²⁷ Ibid.

การตีพิมพ์และการตีพิมพ์ซ้ำ (Publication and Republication)

โจทก์ต้องพิสูจน์ว่าการหมิ่นประมาทนั้นถูกตีพิมพ์ ซึ่งหมายความว่าบุคคลอื่นที่นอกเหนือจากโจทก์ที่ถูกหมิ่นประมาทรับรู้ข้อความนั้น โจทก์ต้องแสดงให้เห็นว่าจำเลยมีความตั้งใจที่จะตีพิมพ์ข้อมูล หรือมีความประมาท ไม่ระมัดระวังในการดำเนินการนั้น การทำสำเนา ทำซ้ำ การหมิ่นประมาทนั้น ถือว่าเป็นการตีพิมพ์ แม้ว่าผู้ที่ตีพิมพ์ใหม่จะถือว่าข้อความนั้นมาจากแหล่งข้อมูลเบื้องต้นก็ตาม²⁸

ประเภทของค่าเสียหายที่ทำให้เสียชื่อเสียง²⁹

1. ค่าเสียหายแบบพิธี (nominal damages)
2. ค่าเสียหายทั่วไป (general damages) หรือค่าเสียหายแบบสันนิษฐาน (presumed damages)
3. พิสูจน์ให้ปรากฏความจริงในความเสียหายต่อชื่อเสียงของโจทก์ต่อธุรกิจ โดยคำนวณเป็นตัวเงิน
4. ค่าเสียหายสำหรับความทุกข์ทรมานต่อจิตใจ (mental distress) และส่งผลถึงบาดเจ็บต่อร่างกาย
5. ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (punitive damages) ที่มุ่งร้าย โดยรู้ดีว่าเป็นข้อความที่ไม่เป็นความจริงไม่สนใจ ไม่นำพาต่อความเสียหาย

ในคดีการหมิ่นประมาทส่วนมากนั้น อาจมีการสันนิษฐานได้ว่าชื่อเสียงของโจทก์ถูกทำลาย ซึ่งจะอนุญาตให้โจทก์สามารถเรียกร้องค่าชดเชยโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงลักษณะการหมิ่นประมาทของสื่อ ในรายละเอียดของการหมิ่นประมาทนั้น ค่าเสียหายนั้นถูกเรียกว่า “ค่าเสียหายทั่วไป” ค่าเสียหายทั่วไปจะเป็นการชดเชยสำหรับความเจ็บปวดทางจิตใจ และความทุกข์ทรมานของโจทก์ที่ถูกทำให้เสียชื่อเสียง อย่างไรก็ตาม มีสถานการณ์ที่โจทก์ต้องแก้ต่างและพิสูจน์ประเภทของความเสียหายที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งเรียกว่า “ค่าเสียหายพิเศษ” เพื่อที่จะมีความได้เปรียบในคดี ค่าเสียหายพิเศษเป็นค่าเสียหายเฉพาะทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการถูกหมิ่นประมาท ถ้าโจทก์สามารถพิสูจน์ได้ถึงค่าเสียหายพิเศษนี้ เขาอาจเรียกร้องค่าเสียหายทั่วไปได้ด้วย การเรียกร้องค่าเสียหายโดยโจทก์ที่ถูกหมิ่นประมาทนั้น ขึ้นอยู่กับว่าการสื่อสารในการหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ร้ายป้ายสีหรือการปล่อยข่าวลือเพื่อทำลายชื่อเสียง และถ้าหากว่าเป็นการทำลายชื่อเสียง จะต้องพิจารณาว่าการหมิ่นประมาทนั้นจะเป็นประเภท “การทำลายชื่อเสียงโดยเนื้อหานั่นเอง” (Slander Per Se)³⁰

²⁸ Torts Capsule Summary. Chapter 21. July 9, 2006, form [http:// www. lexisnexis. com./ lawschcl/ study/ html/ Torts/ torts01. Htm](http://www.lexisnexis.com/lawschcl/study/html/Torts/torts01.Htm).

²⁹ Edward J. Kionka. Op.cit. pp. 453-454.

³⁰ Ibid. pp. 437-441.

การจำแนกความแตกต่างระหว่างการหมิ่นประมาท และการปล่อยข่าวลือเพื่อทำลายชื่อเสียง (The Libel Slander Distinction) การปล่อยข่าวลือเพื่อทำลายชื่อเสียง เป็นการพูดจาใส่ร้ายป้ายสี เป็นการแปลงวาจาด้วยปาก แต่การหมิ่นประมาทคือการแสดงออกที่คงทนถาวรกว่า

การหมิ่นประมาทและการหมิ่นประมาทโดยเหตุ (Libel and Libel Per Quad)

ภายใต้มุมมองทางจารีตประเพณี ยังคงไว้ซึ่งขอบเขตอำนาจศาลเป็นส่วนมาก และ Restatement โจทก์ที่ถูกหมิ่นประมาทอาจเรียกร้องค่าเสียหายทั่วไป อย่างไรก็ตาม รัฐบางรัฐอาจจำกัดการใช้วิธีนี้และจำแนกเป็นการหมิ่นประมาทซึ่งหน้า และการหมิ่นประมาทโดยเหตุ (การหมิ่นประมาทที่ต้องการหลักฐานจากภายนอกเช่นการชักจูง หรือการเสียดสี) ในรัฐเหล่านั้น โจทก์อาจเรียกร้องค่าเสียหายทั่วไปสำหรับการหมิ่นประมาทซึ่งหน้า อย่างไรก็ตาม สำหรับการหมิ่นประมาทโดยเหตุนั้น โจทก์ต้องแสดงให้เห็นถึงค่าเสียหายพิเศษ

บุคคลสาธารณะ

กฎหมายหมิ่นประมาทมีความชัดเจน เข้มงวดภายหลังจาก Sulliva ศาลได้ตัดสินพิพากษาว่า “บุคคลสาธารณะ” เช่นเดียวกับข้าราชการ ควรต้องพิสูจน์เจตนาร้ายที่แท้จริง เพื่อที่จะมีความได้เปรียบในการฟ้องร้องหมิ่นประมาท ศาลแสดงเหตุผลของการกำหนดว่า บุคคลสาธารณะสามารถเข้าถึงสื่อ เพื่อต่อต้านการสื่อสารที่ผิดพลาด เพราะว่าเขามีข้อสันนิษฐานถึงความเสี่ยงของการเสียดสี โดยตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นที่สำคัญ ศาลได้นั้นถึงประเภทของบุคคลสาธารณะทั่วไป 2 ประเภท : บุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป (an-all purpose public figure) ซึ่งเป็นบุคคลที่ทุกคนรู้จักดี และบุคคลสาธารณะแบบจำกัด (a limited public figure) ผู้ใดเหตุการณ์หนึ่ง (or get drawn into one) ศาลสูงสุดได้กำหนดขอบเขตของประเภทบุคคล เพราะว่าศาลได้ตระหนักว่า การจัดประเภทบุคคลเป็นบุคคลสาธารณะจะมีผลอย่างมากต่อความสามารถของบุคคลในการได้รับชดเชยค่าเสียหายสำหรับการเสียดสี ศาลได้ตระหนักว่า สถานะของกฎหมายในปัจจุบันโจทก์ที่เป็นบุคคลทั่วไปเรียกร้องให้มีการวิเคราะห์รายละเอียดเหตุการณ์ของการหมิ่นประมาทเพื่อที่จะแสดงให้เห็นความแตกต่างว่าเป็นเรื่องที่เป็นความสนใจของสาธารณะหรือเรื่องของความสนใจส่วนบุคคล

ความสนใจของสาธารณะ (Public Concern)

การตัดสินใจของศาลสูงสุดเกี่ยวกับ Gertz v. Robert Welch Inc US 323 (1974) ได้วางกฎที่มีรายละเอียดซับซ้อนสำหรับรายละเอียดของความสนใจส่วนบุคคล ความสนใจของสาธารณะ ศาลได้ตัดสินว่า รัฐควรจะอนุญาตให้โจทก์ที่เป็นเอกชนสามารถเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับการบาดเจ็บที่แท้จริง ซึ่งได้ให้คำจำกัดความว่า “เป็นการทำลายชื่อเสียงและทำให้อยู่ในชุมชนด้วยความอับอาย

ขายหน้าและมีความกังวลใจ” ภายใต้มาตรฐานที่นอกจากความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด ศาลกล่าวว่ามาตรฐานความผิดที่หนักกว่า สำหรับเจตนาร้ายจะมีความเหมาะสมเมื่อโจทก์ฟ้องร้องถึงค่าเสียหายเพื่อลงโทษ และค่าเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ประเด็นปัญหาส่วนบุคคล มาตรฐานที่ชัดเจนยังคงไม่แน่นอน เพราะว่าศาลได้ตัดสินใจอย่างชัดเจนในคดีของ *Dun & Bradstreet v. Greenmoss Inc.*, 472 U.S. 749 (1985) ใน *Dun & Bradstreet* เสี่ยงส่วนใหญ่ถือว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้โจทก์ที่เป็นเอกชนเป็นผู้ฟ้องร้องในคดีที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาส่วนบุคคลว่า ต้องพิสูจน์เจตนาร้าย เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายเพื่อลงโทษ

การมีเจตนาร้าย (Actual Malice)

มาตรฐานความผิดของการมีเจตนาร้ายเรียกร้องให้โจทก์ต้องพิสูจน์ว่า จำเลยตระหนักถึงความเท็จนั้นหรือประมาท ไม่ใส่ใจว่าเป็นความจริงหรือความเท็จ โจทก์ต้องพิสูจน์ว่าอย่างน้อยที่สุด จำเลยมีความประมาท ความน่าสงสัยที่รุนแรง ดังเช่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์ของเขา³¹

ตัวอย่างคำพิพากษาในคดีดังต่อไปนี้ คือ คดี *Richard A. Sprague, Plaintiff v. American Bar Association, ABA Journal, and Terry P. Carter, Defendants.* (2003)

โจทก์ *Richard A. Sprague* เป็นทนายความได้ฟ้องร้องสมาคม *American Bar Association (ABA)* นิตยสาร และ *Terry P. Carter* บรรณาธิการที่ตีพิมพ์กล่าวหาโจทก์ด้วยถ้อยคำ ว่า “attorney-cum-fixer” ซึ่งมีความหมายว่า โจทก์ได้รับการคุ้มครองจากการพิจารณาตัดสินโดยกระบวนการที่ไม่ชอบกฎหมาย โจทก์กล่าวยืนยันว่าจำเลยมีเจตนามุ่งร้ายในการทำลายชื่อเสียงจากบทความของจำเลย ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายต่อเกียรติคุณ ถูกลดคุณค่าตำแหน่งและฐานะทางสังคม กระทบต่อความสัมพันธ์ในทางวิชาชีพ เป็นผลให้โจทก์ต้องทุกข์ทรมาน ต้องอดทนต่อความลำบากใจ โจทก์เรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายทางจิตใจ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ จำเลยให้การว่าโจทก์เป็นบุคคลสาธารณะ และโจทก์กระทำการโดยไม่ยำเกรงต่อชื่อเสียงทางวิชาชีพ

ศาลมลรัฐเพนซิลเวเนีย พิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้อยคำที่จำเลยลงในบทความในนิตยสาร เป็นถ้อยคำอันเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์ โดยมีเจตนามุ่งร้ายในการทำลายชื่อเสียงเกียรติคุณในวิชาชีพของโจทก์ เป็นการกระทำที่รุนแรง มีวัตถุประสงค์ที่ชั่วร้าย ไม่สนใจต่อสิทธิของผู้อื่นและครอบคลุมความเสียหายเชิงลงโทษภายใต้กฎหมายของรัฐเพนซิลเวเนีย อีกทั้งพยานหลักฐานของโจทก์ฟังได้ว่า โจทก์ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และลูกขุนได้สรุปว่า บทความมีผลกระทบ

³¹ Edward J. Kionka. Ibid. pp. 442-445.

อย่างเป็นปรปักษ์ต่อคุณสมบัติของโจทก์ เป็นการทำลายความสัมพันธ์ในวิชาชีพและเป็นผลให้โจทก์ได้รับความเสียหายทางจิตใจ

กรณีละเมิด รุกรานสิทธิส่วนบุคคล (Invasion of Privacy)

ปัจจุบันมีการล่วงละเมิดอันเป็นการรุกรานความเป็นอยู่ส่วนบุคคล เดิมสิทธิดังกล่าวได้ถูกมองข้าม ได้มีการเริ่มต้นในปี 1890 ใน Harvard Law Review Act ในบทความของ Warren และ Brandeis นักกฎหมายผู้มีชื่อเสียง และ Alan Westin ให้ความหมายไว้ว่า สิทธิส่วนตัวเป็นเรื่องความสมัครใจของบุคคลที่จะเลือกถอนตัวเองจากสังคมส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกทางร่างกายหรือจิตใจ รวมถึงเรื่องที่ต้องการจะอยู่อย่างสันโดษหรือเฉพาะกลุ่ม ภายใต้ง่อนไขว่าจะไม่ถูกรบกวนหรือขัดขวาง³² มีหลักกฎหมายในการเรียกค่าเสียหาย คือ **Restatement (Second) of Torts § 652 H (1977)** มีความว่า “บุคคลผู้ซึ่งเป็นเหตุของการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าเสียหายสำหรับ

(a) ความเสียหายที่เกิดกับผลประโยชน์ส่วนบุคคล อันเป็นผลมาจากการรุกราน

(b) ความเสียหายทางจิตใจที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่า เป็นความทุกข์ที่เป็นผลมาจากการรุกรานสิทธินั้น

(c) ค่าเสียหายพิเศษ (special damages) จากการรุกรานโดยมีสาเหตุที่ขอบด้วยกฎหมาย”

[One who has established a cause of action for invasion of his privacy is entitled to recover damages for

(a) the harm to his interest in privacy resulting from the invasion;

(b) his mental distress proved to have been suffered if it is of a kind that normally results from such an invasion; and

(c) special damage of which the invasion is a legal cause.]

โจทก์อาจจะเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเศร้าโศกทางจิตใจ หรือความอับอายขายหน้าที่เขาได้พิสูจน์ว่า เขาได้รับความทุกข์ทรมานจากความรู้สึกนั้น ถ้าหากว่าความเศร้าโศกทางจิตใจนั้น เป็นผลจากการรุกรานและเป็นเรื่องปกติธรรมดา เป็นเหตุผลภายใต้ขอบเขตของกฎหมายการฟ้องร้องสำหรับการรุกรานสิทธิ จะมีลักษณะคล้ายกับการฟ้องร้องสำหรับการทำลายชื่อเสียงของผู้อื่นโดยการใส่ร้ายป้ายสี การล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล อาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

³² วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2535, กรกฎาคม-สิงหาคม). “สื่อมวลชนกับกฎหมายว่าด้วยสิทธิในชีวิตส่วนตัว.” *จุลพาณ*, 39, 4. หน้า 82, 85.

1. การรุกรานความเป็นอยู่ส่วนบุคคลโดยไม่เหมาะสม (Unreasonable Intrusion)

The Restatement § 652 B กำหนดการละเมิดไว้ว่า “การรุกรานสิทธิความเป็นอยู่ในชีวิตส่วนตัว โดยเจตนาไปยังสถานที่ส่วนตัว หรือการทำกิจกรรมส่วนตัว ในการที่เขาประสงค์จะอยู่โดยลำพัง ถ้าการบุกรุกนั้นเป็นที่น่ารังเกียจสำหรับบุคคลอื่นแล้ว จำเลยมีความผิดฐานละเมิดสำหรับการรุกรานสิทธิส่วนบุคคล”

มีการรุกรานหลายรูปแบบ เช่น การเข้าไปในบ้านของโจทก์ หรือในห้องในโรงพยาบาล โดยไม่ได้รับอนุญาต การละเมิดแสดงถึงการกระทำการบุกรุกและการรบกวนต่อ “อาณาเขตส่วนบุคคล” ของผู้เสียหาย ไม่มีข้อเรียกร้องว่าจะต้องมีการได้รับ สื่อสารข้อมูล คือ การรุกรานโดยตัวมันเอง ที่ทำให้เกิดการรบกวน ในขณะที่การรบกวนนั้น อาจเกิดการละเมิดจากการถูกถ่ายรูป หรือถูกมองในที่ชุมชนสาธารณะ ฟ้องร้องไม่ได้³³

2. การแอบอ้างชื่อหรือรูปภาพของบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในทางการค้า (Appropriation)

The Restatement § 652 C กำหนดว่า “เมื่อบุคคลได้จัดสรรการใช้ หรือได้มาซึ่งประโยชน์ของเขา โดยใช้ชื่อของผู้อื่น มีความผิดฐานละเมิดสำหรับการรุกรานส่วนบุคคล”

การละเมิดนี้ได้ประจักษ์กับการใช้ชื่อสินค้าเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจการค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต จำเลยใช้ชื่อโจทก์ จุดประสงค์เพื่อประโยชน์แก่ตน จากคุณสมบัติ คุณลักษณะ ความมีชื่อเสียงหรือสิ่งอื่นใดที่ประจักษ์ต่อสาธารณะของโจทก์ อย่างไรก็ตาม การประจักษ์ใช้กับบทความทางหนังสือพิมพ์หรือหนังสือเกี่ยวกับบุคคล ไม่ต้องรับผิดชอบ

3. การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้ปรากฏต่อสาธารณชนในทางที่ผิด (Public Disclosure of Private Facts)

The Restatement § 652 D องค์ประกอบของการละเมิด คือ

การโฆษณาเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยโจทก์ไม่ประสงค์ ให้เป็นที่น่ารังเกียจ เป็นการล่วงละเมิดบุคคลที่มีผลทำให้เกิดความอับอาย เสียชื่อเสียง ผู้ซึ่งไม่ใช่ผลประโยชน์ของสาธารณะตามกฎหมาย หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลสาธารณะที่ทุกคนรู้อยู่แล้วหรือเข้าถึงได้ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

4. การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยการบิดเบือนข้อเท็จจริง (False light in the Public Eye)

The Restatement § 652 E องค์ประกอบของการบิดเบือนข้อเท็จจริง (False light) คือ การโฆษณาเผยแพร่ข้อความเท็จ ทำให้สาธารณชนหรือสังคมเข้าใจโจทก์ผิดไปจากความจริง ผู้ละเมิดรู้ข้อมูลที่ผิด และเป็นผู้สร้าง หรือเป็นผู้กระทำในเรื่องผิดๆ นั้น มีความเหลื่อมล้ำกับการทำลายชื่อเสียงของ

³³ Edward J. Kionka. Op.cit. p. 458.

ผู้อื่นโดยการใส่ร้ายป้ายสี ในประเด็นนี้ คือ การถ่ายทอดข้อมูลของโจทก์ที่ไม่เหมาะสมเป็นการทำลายชื่อเสียงฐานหมิ่นประมาท (libel or slander)³⁴

ดังตัวอย่างคำพิพากษาในคดีดังนี้ คือ Pamela J. Howell ET AL., Appellants, v. The New York Post Company, Inc., Et AL., Respondents. April 5, (1993)³⁵

การอุทธรณ์นี้ เป็นคดีเกี่ยวกับการตีพิมพ์ภาพของโจทก์ในหนังสือพิมพ์โดยปราศจากความยินยอมของโจทก์ ทำให้ต้องมีการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการละเมิดสองอย่างที่แยกจากกัน แต่มีความเหลื่อมล้ำกัน ความจงใจที่จะทำให้เกิดความเจ็บปวดทางจิตใจ และการรุกรานสิทธิส่วนบุคคล

ในช่วงต้นเดือนกันยายน 1988 โจทก์คือ Pamela J. Howell เป็นคนไข้ที่โรงพยาบาล Four Winds Hospital ซึ่งเป็นสถานที่บำบัดผู้ป่วยทางจิตใน Westchester County กล่าวหาว่า โจทก์มีความจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูในสถานรักษาพยาบาลนั้น เป็นความลับสำหรับคนอื่นๆ ยกเว้นครอบครัวของเธอ

Hedda Nussabaum เป็นคนไข้ในโรงพยาบาลนั้นในขณะนั้น Nussabaum เป็นแม่บุญธรรมของ Lisa Steinberg อายุ 6 ปี ผู้เสียชีวิตจากการกระทำทารุณเด็กในเดือนพฤศจิกายน 1987 ซึ่งทำให้เป็นที่สนใจต่อสาธารณะในวงกว้าง

วันที่ 1 กันยายน 1988 ช่างถ่ายภาพของ New York Post ล่วงละเมิดต่อสถานที่ส่วนบุคคล (ที่เป็นความลับ) ของโรงพยาบาล Four Winds ด้วยเลนส์ที่ใช้ถ่ายภาพระยะในการถ่ายภาพจากภายนอกอาคารของคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่ง Nussbaum และโจทก์อยู่ในกลุ่มนั้น ในคืนนั้น ผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์ของโรงพยาบาลได้โทรศัพท์ถึงบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ และเรียกร้องไม่ให้ตีพิมพ์ภาพของคนไข้เหล่านั้น อย่างไรก็ตาม มีภาพ 2 ภาพได้ถูกตีพิมพ์บนปกหน้าของหนังสือพิมพ์ในวันต่อมา ภาพหนึ่งคือภาพของ Nussbaum ถูกถ่ายในเดือนพฤศจิกายน ปี 1987 ภายหลังจากการถูกจับกุม เนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตายของ Lisa อีกภาพหนึ่งคือภาพของ Nussabaum ขณะกำลังเดินกับโจทก์ ซึ่งเป็นภาพที่ถูกถ่ายในวันก่อนหน้านั้น ที่โรงพยาบาล Four Winds ในภาพแรกนั้น ใบหน้าของ Nussabaum ถูกทำให้เป็นรอยซ้ำและผิดรูปผิดร่าง ริมฝีปากของเธอแยกออก บวม และผมที่เกาะกันเป็นก้อนของเธอถูกล้อมด้วยผ้าพันคอ ในทางตรงข้าม ในรูปที่ถูกถ่ายที่โรงพยาบาล Four Winds แผลบนใบหน้าของ Nussabaum ได้รับการรักษาแล้ว ผมของเธอได้รับการจัดทรง และเธอยังแต่งตัวเรียบร้อย โจทก์ผู้ซึ่งเดินอยู่ข้างเธอกำลังยืนอยู่ในชุดเทนนิสและรองเท้า

³⁴ Edward J. Kionka. Ibid. p. 460.

³⁵ Legal information institute. July 9, 2006, form http://www.law.cornell.edu/nyctap/193_0071

ผ้าใบ คำอธิบายได้ภาพกล่าวว่า “ใบหน้าที่ยับเยินในภาพด้านบนนั้น เป็นภาพของ Hedda Nussabaum ที่คนทั่วไปจำได้ ผู้ซึ่งมีอดีตเป็นภรรยาของฆาตกรฆ่าเด็กผู้หญิง ผู้ซึ่งกำลังเดินกับเพื่อน ณ สนามด้านในของศูนย์บำบัดผู้ป่วยโรคจิตอันเป็นสถานที่ซึ่งใบหน้าและจิตใจของเธอได้รับการรักษาจากบาดแผลที่เลวร้าย ข้อความซึ่งติดข้างต้นเน้นไปที่การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของ Nussabaum จากบทความดังกล่าว ยังมีประเด็นหลายประเด็นที่ยังหลอกหลอน Nussabaum

แม้ว่าชื่อของโจทก์ไม่ได้เขียนในข้อความได้ภาพหรือในบทความ แต่ว่าสามารถมองออกได้จากภาพว่า เป็นใบหน้าของเธอ โจทก์เริ่มต้นที่จะฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ ช่างภาพและผู้เขียนข่าว 2 คน จากการกล่าวหาว่า เธอมีความเจ็บปวดทางจิตใจและความอับอายขายหน้า โดยเรียกร้องเป็นจำนวนเงินหลายล้านดอลลาร์ จากข้อกล่าวหาว่าละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชน ว่ามีเจตนาและไม่ระมัดระวังที่จะทำให้เกิดความทุกข์จากความเศร้าทางจิตใจ การล่วงละเมิด การก่อกวน เป็นการล่วงละเมิดที่ผิดกฎหมาย และโดยคำร้องฉบับเดียวกัน สามของโจทก์ใช้สิทธิของผู้ดูแลผลประโยชน์สำหรับความเสียหายที่เกิดจากการสูญเสียความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ศาลสูงยอมรับในคำร้องบางส่วนของจำเลยโดยยกฟ้องโจทก์ ยกเว้นเรื่องของเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ และการใช้สิทธิของผู้ดูแลผลประโยชน์ สำหรับการพิจารณาข้อเรียกร้อง เมื่อไม่มีประเด็นข้อเท็จจริงที่ชัดเจน ในการอุทธรณ์ ศาลได้กลับคำพิพากษา โดยให้ยกคำร้องทั้งหมดของจำเลย ศาลให้สิทธิโจทก์ในการยื่นคำร้องขออุทธรณ์เพื่อจะพิจารณา การเรียกร้องของโจทก์สำหรับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และเจตนาทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ

และในคดี Steven D. White, Jr., Appellant, v. Township of Winthrop, Washington, and Don Johnson and Jane Doe Johnson, marital community, Respondents. No. 23012-1-III. July 26, 2005.

Mr. White เป็นโจทก์ฟ้องร้องเมือง Winthrop และ Don Johnson ผู้ว่าการเป็นจำเลย กล่าวหาว่า จำเลยเลือกปฏิบัติในทางการจ้างที่ให้โจทก์ออกจากงาน เพราะโจทก์เป็นลมในขณะที่ออกตรวจ จากผลการรักษาของแพทย์ ห้ามไม่ให้โจทก์ขับรถยนต์ และห้ามถืออาวุธเป็นเวลา 6 เดือน เป็นอาการปัจจุบันของโรค โจทก์ควรทำงานที่เบาในสถานที่ทำงาน โจทก์ยืนยันว่าเป็นการเลือกปฏิบัติภายใต้กฎหมาย การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในการจ้างและการรุกรานความเป็นส่วนบุคคล โดยเปิดเผยข้อมูลในทางการแพทย์ต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งหนังสือพิมพ์ได้ตีพิมพ์ในหัวข้อว่า “นายตำรวจลาออกหลังจากเป็นลม” เป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของโจทก์ ทำให้โจทก์ไม่สบายใจอย่างมาก ได้รับความอับอายขายหน้า ทำให้เสียเกียรติ

ศาลชั้นต้นยกฟ้องโจทก์ในข้อหาเป็นการเลือกปฏิบัติในการจ้าง เพราะการละเมิดภายใต้กฎหมาย การปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมในการจ้างของรัฐ Washington กฎหมายบัญญัติการเลือกปฏิบัติในการจ้างกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เกี่ยวกับอายุ วัย เพศ สถานะการสมรส สีผิว ชนชาติ หรือ การไร้ความสามารถทางร่างกาย ไม่ได้บัญญัติการปฏิบัติในเรื่องการตีพิมพ์โฆษณาข้อมูลโดยไม่มีสิทธิ ส่วนประเด็นข้อเท็จจริงจากการถูกรุกรานสิทธิส่วนบุคคลนั้น ศาลชั้นต้นอนุญาตให้โจทก์ได้รับค่าทดแทนความเสียหายภายใต้ Restatement of Tort มาตรา 652 D เป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยที่โจทก์ไม่ยินยอม ทำให้ได้รับความอับอาย เสียชื่อเสียง โจทก์อุทธรณ์ในประเด็นการเลือกปฏิบัติในการจ้างอ้างว่า ศาลตีความตามแคบเกินไป ไม่ใช่วัตถุประสงค์ของกฎหมาย

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนในประเด็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในการจ้าง ส่วนในประเด็นให้ชดเชยค่าทดแทนในความเสียหาย การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอันเป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ พิจารณาว่า จำเลยผู้ว่าจ้างได้แสดงให้เห็นว่า โจทก์ไม่ได้สูญเสียโอกาสในการทำงานอันเป็นผลมาจากการตีพิมพ์ โจทก์สามารถเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้ Restatement of Tort มาตรา 652 H โจทก์ต้องพิสูจน์ถึงค่าเสียหายอันเป็นผลมาจากการรุกรานความเป็นส่วนบุคคล และจะต้องพิสูจน์ถึงความเครียดทางจิตใจ ซึ่งเป็นผลจากการรุกรานสิทธินั้น รวมถึงค่าเสียหายพิเศษ

3.1.2 ประเทศอังกฤษ

แม้ว่า Aggravated Damages ยังมีความไม่ชัดเจนพอในคดีของ Lord Devlin วินิจฉัยในคดี Rookes v. Barnard แต่ก็ป็นคดีที่ปรากฏค่าเสียหายต่อจิตใจที่โจทก์ได้รับค่าทดแทนในการกระทำละเมิดทำให้ค่าเสียหายที่ได้รับเพิ่มจำนวนมากขึ้น Aggravated Damages มีหลักการที่แยกจากค่าทดแทนปกติ เพราะเป็นค่าเสียหายทางจิตใจ ศาลจะวินิจฉัยว่า Aggravated Damages เป็นค่าทดแทน ให้คำนึงถึงความเสียหายของผู้เสียหาย เป็นการทดแทนให้กลับสู่สถานะเดิมเหมือนไม่มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น เพื่อที่จะสามารถชดเชยความเสียหายต่อจิตใจและอื่นๆ ให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้³⁶

³⁶ The Law Commission. Item 2 of the sixth Programme of Law Reform: Damages. July 9, 2006 form <http://www.lawcom.gov.uk/docs/lc247.pdf>.

หลักทั่วไปของ Aggravated Damages³⁷ มีดังนี้

1. การกระทำของจำเลยมีสิ่งจูงใจในการทำความผิด หรือมีพฤติการณ์เกิดขึ้นอย่างแน่นอนจากผลของการกระทำ และ

2. โจทก์ได้รับความเสียหายต่อจิตใจจากผลการกระทำนั้น

ซึ่งหลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับพิจารณาในศาลชั้นต้น³⁸ ได้แก่

1. การกระทำของจำเลย (Exceptional Conduct)

ในคดี *Rookes v. Barnard* (1964) Lord Devlin ได้วินิจฉัยว่า Aggravated Damages เป็นค่าเสียหายที่สมควรได้รับจากการกระทำผิดของจำเลยที่ทำให้โจทก์ได้รับความเจ็บปวดจากการสูญเสียความภาคภูมิใจและเกียรติยศ หรือทำให้เกิดความอับอายอดสู ความเครียด ถูกดูหมิ่น หรือความเจ็บปวดทางใจ ซึ่งต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ที่เกิดจากความก้าวร้าว รวมทั้งเจตนาร้าย ความพยายาม ความมุ่งร้าย ความอวดดี หรือจงหอง นำมาประกอบการกำหนดค่าเสียหายด้วย

House of Lord ในคดี *Broome v. Cassall* ได้กล่าวถึงค่าเสียหายต่อจิตใจ ซึ่งได้รับความรู้สึกเจ็บปวดเพราะถูกดูหมิ่น เหยียดหยาม เสียเกียรติยศ อับอายอดสู ความเศร้าโศก เสียใจอย่างสุดซึ้ง การกระทำของจำเลย รวมถึงการบุกรุก การล่วงละเมิดทางเพศ การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของตำรวจ และการใส่ร้ายโดยมิชอบ

ในคดี *Thompson v. M P C.* โดย Lord Woolf MR. ได้กล่าวไว้ว่าพฤติการณ์ที่เจ้าหน้าที่ได้เหยียดหยามผู้กระทำความผิดระหว่างที่ถูกจับเพื่อดำเนินการฟ้องคดี เป็นการแสดงถึงการดูหมิ่นอย่างสูงและจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่มีเจตนาร้าย ก้าวร้าว ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเกี่ยวข้องกับการถูกจับ การจำคุก หรือการฟ้องคดีก็ตาม จะต้องกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ

2. รวมถึงผลของการกระทำที่ตามมา (Conduct subsequent)

ผลที่ตามมา โดยเฉพาะที่เกิดจากการหมิ่นประมาท ในคดี *Sutcliffe v. Pressdram Ltd Nourse LJ* ได้ให้ตัวอย่างว่า คดีหมิ่นประมาทที่กำหนดให้มีค่าชดเชย นับเป็นความล้มเหลว เพราะปรากฏว่ายังมีการใส่ร้ายซ้ำอีก และไม่สามารถบรรเทาความเสียหายของโจทก์ในระหว่างพิจารณา ความเสียหายก็ยังได้รับต่อไป เพราะการยื่นกรณในคำให้การหรือการชี้แจงข้อเท็จจริง คำแก้ต่างทั้งหลายกับลูกขุน ทำให้การหมิ่นประมาทยิ่งขยายวงกว้างออกไปในสาธารณชน ยิ่งกระทบกับชื่อเสียงของผู้เสียหายเพิ่มขึ้น มากกว่าจะเป็นการเยียวยา หรือในกรณีที่จำเลยไม่ได้

³⁷ The Law Commission. Item 2 of the sixth Programme of Law Reform: Damages. July 9, 2006 form <http://www.lawcom.gov.uk/docs/lc247.pdf>.

³⁸ Ibid.

กระทำผิด แต่ต้องถูกดำเนินคดี ถูกจำคุก และได้รับการเลือกปฏิบัติ ก็ควรจะต้องมีการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจเช่นเดียวกัน เพราะทำให้จำเลยเสื่อมเสียชื่อเสียง

3. ในการฟ้องร้องคดีโจทก์จะต้องได้รับความเสียหายทางจิตใจ

ในกรณีที่โจทก์ไม่ได้สัมผัสความรู้สึกของความประทุษร้ายของจำเลย จะไม่ได้รับค่าเสียหายทางจิตใจ แม้ว่าการกระทำของจำเลยจะมีความผิดก็ตาม ซึ่งก็มีฝ่ายที่เห็นด้วยว่า โจทก์ที่เป็นนิติบุคคล ไม่ควรมีสติได้รับค่าเสียหายทางจิตใจ เพราะนิติบุคคลไม่มีชีวิตจิตใจ แต่ในคดี *Messenger Newspaper Group Ltd v. National Graphical Association* เป็นคดีที่ให้บริษัทจำกัดมีสิทธิได้รับค่าเสียหายทางจิตใจ แม้จะน้อยกว่ากรณีที่ถูกผู้เสียหายเป็นบุคคลธรรมดาก็ตาม

Caulfield J ได้ให้ข้อสรุปว่าการวินิจฉัยค่าเสียหายทางจิตใจนั้น ให้คำนึงความประทุษร้ายหรือการกระทำของจำเลย มากกว่าที่จะวินิจฉัยจากความเสียหายของโจทก์³⁹

ขอบเขตความรับผิดความเสียหายทางจิตใจ

ค่าเสียหายทางจิตใจไม่ควรให้มีการชดเชยในกรณีละเมิดโดยประมาท หรือกรณีละเมิดสัญญา มีการชดเชยในกรณีอื่นๆ รวมถึงการกระทำการข่มขู่ (assault) การทำร้ายร่างกาย (battery) การจำคุกโดยมิชอบ (false imprisonment) การมุ่งร้ายในการดำเนินคดี (malicious prosecution) การทำลายชื่อเสียง (defamation) การคุกคาม (intimidation) การเลือกปฏิบัติ (discrimination) การบุกรุก (trespass to land) การหลอกลวง (deceit) การรบกวนก่อให้เกิดความรำคาญ (nuisance) และการแทรกแซงในทางธุรกิจโดยมิชอบ (unlawful interference with business) ที่จะต้องรับผิดในค่าเสียหาย เพราะเป็นผลให้การดำเนินการของโจทก์เลวลง และได้รับความลำบากใจ⁴⁰

ประเภทของค่าเสียหายทางจิตใจ ได้ถูกเน้นย้ำและให้คำจำกัดความโดยศาลสูงใน *Conway v. Irish National Teachers Organisation* (1991) 2IR305 ในคดีนี้ Finlay CJ ให้คำจำกัดความคำว่า “ค่าเสียหายทางจิตใจว่า เป็นการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นส่วนหนึ่งของการตระหนักถึงการบาดเจ็บที่เพิ่มขึ้น หรือการสบประมาทต่อโจทก์ซึ่งถูกกระทำ และยังเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ถึงการกระทำที่ไม่ใช่ดี หรือการกระทำที่ทำให้โกรธแค้นของจำเลย”

³⁹ The Law Commission. Item 2 of the sixth Programme of Law Reform: Damages. July 9, 2006 form <http://www.lawcom.gov.uk/docs/lc247.pdf>.

⁴⁰ Ibid.

Finlay CJ ยังคงยืนยันว่าการกระทำของจำเลย ไม่ว่าจะเป็นการทำละเมิดหรือผลที่ตามมา เช่น การฟ้องร้องที่อาจเพิ่มความเสี่ยงให้กับโจทก์ เป็นการวางมาตรฐานในการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจ เขาถือว่าการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจจะมีความเหมาะสม ในกรณีที่โจทก์ได้รับความเสียหายจากการบาดเจ็บเพิ่มขึ้นโดย⁴¹

1. ในกรณีที่การทำความผิด มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกดขี่ข่มเหง การเหยียดหยาม หรือการกระทำที่รุนแรง
2. พฤติกรรมของผู้กระทำภายหลังจากการทำความผิด ไม่รู้สึกสำนึกในการทำความผิด เช่น การปฏิเสธที่จะขอโทษ หรือแก้ไขปรับปรุงความผิดพลานั้น หรือทำการขู่คุกคามว่า จะมีการทำผิดซ้ำอีก
3. พฤติกรรมของผู้กระทำทำความผิดหรือตัวแทนในการแก้ต่าง การกล่าวหาของโจทก์ รวมทั้ง การดำเนินการที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี

ศาลได้แสดงถึงความประสงค์ในการให้มีการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจ กรณีที่ศาลสูงพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับค่าเสียหายทางจิตใจ⁴² ตัวอย่างในคดีดังต่อไปนี้คือ

คดี Rookes v. Barnard (1964) A.C.1129

ในคดีนี้เป็นคดีพิพาทระหว่าง B.O.A.C และสมาชิกสหภาพแรงงาน ซึ่งมีข้อตกลงร่วมกันอย่างเอกฉันท์ ไม่ให้มีการนัดหยุดงาน (no strike) Rookes โจทก์ในคดีนี้เป็นลูกจ้างของ B.O.A.C. และเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน เจ้าหน้าที่สองในสามซึ่งเป็นลูกจ้าง B.O.A.C. ได้แจ้งต่อบริษัทว่า ถ้าไม่ไล่ Rookes ออกจากงาน จะมีการนัดหยุดงาน ได้มีคำเตือนตามกฎหมายและให้เขาได้พ้นจากหน้าที่หลังจากมีข้อพิพาท Rookes ได้ลาออกจากการงานและได้ฟ้องเจ้าหน้าที่สหภาพว่า มีการสมคบวางแผนร้าย และข่มขู่เขา เพราะในสัญญาจ้างแรงงานมีข้อตกลงห้ามไม่ให้มีการนัดหยุดงาน ดังนั้นการข่มขู่จะมีการนัดหยุดงาน ก็จะเป็นการผิดสัญญา

ในการพิจารณาคดีดังกล่าวศาลพิพากษาให้บริษัท B.O.A.C. ใช้ค่าเสียหาย exemplary damages จำนวน 7,500 ปอนด์ แต่คำพิพากษาได้ถูกกลับโดยศาลอุทธรณ์ โดยให้ส่งคดีกลับไปพิจารณาใหม่เกี่ยวกับเรื่องค่าเสียหาย แต่ได้รับอุทธรณ์ของโจทก์ในเรื่องอื่น

⁴¹ The Law Reform Commission. Report on Aggravated, Exemplary and Restitutionary Damages (LRC 60-2000) Ireland. June 8, 2006, form http://lawreform.ie/publication/data/lrc107/lrc_107.html.

⁴² Ibid.

The House of Lords โดย Lord Devlin ให้แนวคิดว่า exemplary damages มีวัตถุประสงค์เป็นการลงโทษหรือขัดขวางยับยั้งการกระทำผิด ดูเหมือนจะปฏิเสธหลักการทางแพ่งและทางอาญา ทั้งค่าเสียหายในคดีละเมิด ไม่ได้จำกัดค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น ถ้าสามารถนำสืบค่าเสียหาย พิเศษได้ ศาลก็กำหนดให้ได้ และค่าเสียหายของโจทก์ไม่เพียงแต่ถูกไล่ออกจากงานเท่านั้น ผู้เสียหาย ยังนำสืบให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ได้รับผลกระทบ ตั้งแต่ความไม่สะดวกในการที่จะเปลี่ยนงานใหม่ ความทุกข์ทรมานจากการเปลี่ยนแปลงวิถีความเป็นอยู่ และต้องนำสืบถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำ ละเมิด ซึ่งทำให้กระทบต่อจิตใจของผู้เสียหาย ทำให้กระทบต่อศักดิ์ศรีหรือความภาคภูมิใจ สิ่งเหล่านี้ เป็นสาระสำคัญ ซึ่งคณะลูกขุนจะต้องคำนึงถึงในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนอย่างเหมาะสม

และในคดี Dermot Swaine v. The Commissioners for Public works in Ireland Judgment of the Court delivered the 6th day of May 2003, by Keane C.J.

Dermot Swaine โจทก์ในคดีนี้ได้รับการว่าจ้างจากจำเลยให้เป็นช่างวางท่อประปา ระหว่างปี 1981-1982 ใน Leinster House complex ในระหว่างการทำงานโจทก์ ต้องสัมผัสกับฝุ่น asbestos เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่ปรากฏผลต่อสุขภาพร่างกายในทันที ซึ่ง Professor Luke Clancy เป็นแพทย์ที่รักษาโจทก์ ได้วินิจฉัยว่า การสัมผัสฝุ่นดังกล่าวทำให้เกิดความเสี่ยงที่จะเป็นโรค mesothelioma ซึ่งเป็นโรคร้ายแรงอาจถึงตายได้ และความกลัวโรคเช่นที่ว่ำนั้น ทำให้โจทก์เกิดความเครียด วิตกกังวล

ศาลได้พิจารณาแล้วได้ความว่า จำเลยประมาณเลินเล่อทำให้โจทก์เสี่ยงต่อการติดเชื้อ mesothelioma ไม่มีการป้องกันอันตรายจากฝุ่น asbestos มิได้มีการป้องกันอย่างเต็มที่ เช่น ไม่มีเสื้อผ้ากันฝุ่น ไม่มีที่คลุมหัวปกคลุมไว้ หรือไม่มีการเตือนถึงอันตรายดังกล่าว พินิจพิจารณาให้จำเลย ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวน 45,000 ปอนด์ โดยให้เป็นค่าเสียหายในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็น จำนวน 15,000 ปอนด์ และความเสียหายในอนาคตอีก 30,000 ปอนด์ นอกจากนั้นยังให้โจทก์ได้รับ ค่าเสียหาย aggravated damages อีกเป็นจำนวน 15,000 ปอนด์ รวมทั้งสิ้น 60,000 ปอนด์

จำเลยได้อุทธรณ์ว่า โจทก์ไม่มีสิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว เพราะโจทก์ ไม่ได้เจ็บป่วยแต่อย่างใด อุทธรณ์ฉบับดังกล่าวได้พิจารณาพร้อมกับอีก 4 คดี ที่มีโจทก์ ได้แก่ Stephen Fletcher, Raymond Brophy, Patrick Sammon และ David Shorthall โจทก์ทั้งสี่ต่างก็เป็น ลูกจ้างของจำเลยในคดีนี้ และได้รับผลจากความประมาณเลินเล่อของจำเลย ทำให้ลูกจ้างต้องสัมผัส กับฝุ่น asbestos ในปริมาณที่มาก จนเสี่ยงต่อการติดเชื้อ mesothelioma ซึ่งมีพยานหลักฐานจากแพทย์ว่า โจทก์ทั้งสี่มีความเสี่ยงต่อโรสดังกล่าวจนส่งผลให้โจทก์มีอาการทางจิตใจ ซึ่งจำเลยยอมจ่ายค่าเสียหาย แต่ปฏิเสธค่าเสียหาย aggravated damages

ระหว่างดำเนินคดีของศาลสูง โจทก์ได้รับความเจ็บป่วยที่เรียกว่า a chronic reactive anxiety neurosis ศาลพิพากษาให้จำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายทางจิตใจจากพฤติกรรมแห่งคดีนี้ ทำให้เกิดหลักการว่า จำเลยไม่ใช่เพียงมีแต่ความระมัดระวังอันตรายที่ร้ายแรงเท่านั้น จำเลยยังต้องมีความระมัดระวังอันเป็นพื้นฐานเพื่อรักษาสุขภาพ สวัสดิการ และความปลอดภัยแก่ลูกจ้างด้วย ที่ศาลกำหนดค่าเสียหาย aggravated damages ไว้ในนั้นถูกต้องแล้ว

และจากคดี Manley v. Commissioner of Police for the Metropolis Case No. B2/ 2005/ 1959 [2006] EWCA Civ 879

Mr. Manley เป็นโจทก์ฟ้องสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Commissioner of Police for the Metropolis) เรียกค่าเสียหายในกรณีที่ถูกทำร้ายทางจิตใจ ถูกจำคุกโดยมิชอบ ถูกใส่ร้ายและฟ้องคดีโดยมิชอบ โดยจำเลยกล่าวหาโจทก์ในคดีอาญาว่า โจทก์ขับรถ Golf ด้วยความเร็ว 80 ไมล์ต่อชั่วโมง ในย่านที่มีคนอยู่อาศัย ในเช้าวันคริสต์มาสในปี 1998 เกือบชนคนพิการโดยไม่ยอมหยุดรถ แล้วได้ยิงกระสุนปืนใส่ขาตำรวจ 2 นัด PC Dakin จึงใช้กระบองตีหัวและฉีดแก๊สเปร์รี่ใส่หน้าโจทก์ เพราะกลัวว่าโจทก์จะต่อสู้ หลังจากนั้นก็มีตำรวจอีกสองนายผ่านมา ได้ตีที่ต้นขาซ้ายของโจทก์ ซึ่งตำรวจทั้งสองนายให้การว่า โจทก์ก้าวร้าวและจะต่อสู้พนักงานตำรวจ โจทก์ถูกฟ้องคดีอาญา ในข้อหาว่า ขับรถในลักษณะก่อให้เกิดอันตราย ปฏิเสธการตรวจลมหายใจ ทะเลาะวิวาทต่อสู้ในที่สาธารณะ และขู่ว่าจะฆ่าพนักงานตำรวจ PC Dakin

โจทก์ได้ต่อสู้ และคณะลูกขุนเชื่อว่า ขณะที่โจทก์นอนอยู่กับพื้น PC Dakin กับตำรวจอีกสองคนได้ตีด้วยกระบอง และฉีดแก๊สเปร์รี่ใส่ที่ใบหน้าโจทก์จริง จนโจทก์บาดเจ็บ และพาไปรักษาที่โรงพยาบาล จากนั้นก็ได้กลับมามากังที่สถานีตำรวจ อีกทั้งได้ปลอมแปลงหลักฐานดังกล่าวด้วย

จากคำวินิจฉัยของคณะลูกขุนในคดีอาญาว่า ข้อกล่าวหาของพนักงานตำรวจนั้น ไม่เป็นความจริง ได้ยกฟ้องในข้อหาทั้งหมดของตำรวจ เพราะคณะลูกขุนได้พบว่า ตำรวจเบิกความเท็จ และทำพยานหลักฐานเท็จ แล้วยังกักขังโจทก์จนกระทั่งเดือนพฤษภาคม 1999

กระบวนการพิจารณาในคดีแพ่งได้ดำเนินใน Central London County Court คณะลูกขุนได้กำหนดค่าเสียหาย 1,000 ปอนด์ สำหรับกรณีทำร้ายจิตใจ 7,500 ปอนด์ กรณีจำคุกโดยมิชอบ และอีก 1,500 ปอนด์ สำหรับกรณีถูกฟ้องคดีโดยมิชอบ แต่ไม่ให้ค่าเสียหาย aggravated damages คณะลูกขุนได้อธิบายว่า ผู้เสียหายมีประวัติความประพฤติที่มิชอบ จากข้อเท็จจริงผู้เสียหายมีประวัติอยู่ในแฟ้มอาชญากรร้ายแรง เป็นดุลพินิจที่จะไม่กำหนดให้ และจำเลยซึ่งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีฐานะเป็นนายจ้าง ซึ่งต้องรับผิดชอบแทนลูกจ้าง จึงไม่ใช่ผู้กระทำผิดโดยตรง อีกทั้งการกำหนด

aggravated damages ส่วนใหญ่ จะกำหนดเพื่อชดเชยให้กับค่าเสียหายที่ได้รับไม่เพียงพอกับอันตรายที่ได้รับ

แต่คณะผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์ได้กล่าวไว้ว่า การที่คณะลูกขุนได้ลดค่าสินไหมทดแทนกรณีฟ้องมิชอบเหลือเพียง 1,500 ปอนด์ ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ต่ำสุดถึง 2,500 ปอนด์ เพราะพิจารณาจากความประพฤติของผู้เสียหายประกอบ เนื่องจากมีประวัติอยู่ในแฟ้มอาชญากรร้ายแรงนั้น กรณีนี้ผู้พิพากษาได้ให้ข้อคิดเห็นว่า แม้การฟ้องคดีโดยมิชอบนั้นอาจไม่กระทบกระเทือนชื่อเสียงที่เสียหายอยู่แล้ว แต่ผู้เสียหายก็มีความเสี่ยงที่จะถูกลงโทษในคดีอาญาจากการฟ้องร้องนั้น ดังนั้น จึงไม่มีเหตุอันสมควรที่จะลดค่าสินไหมทดแทนจากเกณฑ์ที่ต่ำสุดที่ 4,000 ปอนด์ และสำหรับ aggravated damages ก็ควรกำหนดให้กับผู้เสียหายนี้ แม้จะมีประวัติการกระทำความผิดคดีต่างๆ มาก่อน ไม่ว่าจะเป็นคดีลักทรัพย์ หรือเมาแล้วอาละวาดก็ตาม เพราะข้อเท็จจริงจากคณะลูกขุนวินิจฉัยไว้ดังกล่าวล้วนเป็นความเสียหายที่รุนแรงต่อผู้เสียหาย ดังนั้นจึงกำหนด aggravated damages เป็นจำนวน 10,000 ปอนด์ และค่าเสียหายทั่วไปกรณีฟ้องคดีโดยมิชอบ แก่จาก 1,500 ปอนด์ เป็น 4,000 ปอนด์ เพราะผู้เสียหายถูกกระทำอย่างรุนแรงจากการถูกตีด้วยกระบอง การถูกแก๊สเปรี๊ณิดใส่หน้า การสร้างพยานหลักฐานเท็จ การเบิกความเท็จทั้งในคดีอาญาและในคดีแพ่ง ทั้งมีการร่วมกระผิดของตำรวจหลายคน หรือแม้แต่ผู้คุมขัง ก็ยังมีส่วนสร้างข้อมูลเท็จด้วย

กรณีละเมิดทำให้ตายโดยผิดกฎหมาย

การวิจารณ์คำพิพากษาได้ขยายวงกว้างในอังกฤษในปี 1846 ต่อมาจึงมีหลักกฎหมาย The Fatal Accident Act หรือที่รู้จักว่า Lord Campbell's Act ซึ่งบัญญัติว่า “การตายของบุคคลที่เกิดจากการกระทำละเมิด ไม่ว่าจะเป็นการประมาทหรือการไม่ปฏิบัติตามสัญญา มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยา” จากนั้นมา ทุกคดีจึงได้รับการเยียวยาให้กับตัวแทนของผู้ตาย เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายให้กับคู่สมรส บิดามารดา หรือบุตร

ประเทศอังกฤษมีหลักกฎหมายว่าด้วยละเมิดทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยผิดกฎหมายดังต่อไปนี้

Law Reform(Miscellaneous Provisions)Act 1934

Fatal Accidents Act 1976

Civil Liability Act 1961

Civil Liability (Amendment) Act 1996

ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ตายเป็นตัวก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ตายด้วยว่า ถ้าผู้ตายไม่ตาย จะมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายนั้นหรือไม่ ภายใต้หลักกฎหมายดังกล่าว จำนวนค่าเสียหายที่ได้รับ จะต้องนำสืบและพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงว่า ผู้ตายมีส่วนในการอุปการะเลี้ยงดูหรือสนับสนุนผู้เรียกร้องเพียงใดในระหว่างที่ผู้ตายยังมีชีวิตอยู่ ค่าเสียหายที่ได้รับจะจัดสรรให้ผู้เรียกร้องตามสัดส่วนที่ได้รับความเสียหายของแต่ละบุคคล

การตายของบุคคลทำให้เกิดคำถาม 2 คำถามในความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยละเมิดได้แก่⁴³

1. การตายของบุคคลเพราะการทำละเมิด จะต้องมีการชดใช้การกระทำหรือไม่ ซึ่งตามหลักคอมมอนลอว์ ได้วางหลักให้มีการชดใช้การตายอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกฎหมายที่บัญญัติ Law Reform (Miscellaneous Provisions) Act 1934 กรณีที่มีการตายไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายกับคนตาย เพราะคนตายไม่มีสภาพบุคคล แต่ก็มีคำถามว่าการตายของบุคคลมีผลกระทบอะไรกับมูลคดีที่ต้องอยู่ต่อไป และบุคคลที่เรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำนั้น คือ ผู้แทนของผู้ตาย ผลกระทบของการตายต่อการกระทำยังคงอยู่ (The Effect of Death on Existing Causes of Action)

Law Reform (Miscellaneous Provisions) Act 1934 มีใจความดังนี้

(1) การตายของบุคคลซึ่งเกิดจากการกระทำละเมิดหลังจากกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้ได้บัญญัติให้ผู้ตายยังคงสิทธิไว้แม้จะไม่มีสภาพบุคคลแล้วก็ตาม รวมทั้งให้สิทธิในประโยชน์ของทรัพย์สินด้วย แต่กฎหมายดังกล่าวไม่ครอบคลุมกรณีหมิ่นประมาท

(1A) สิทธิของบุคคลในการเรียกร้องภายใต้บังคับมาตรา 1A Fatal Accidents Act 1976 (bereavement) ไม่สามารถคงสถานะในสิทธิประโยชน์ทางทรัพย์สินในการตายของบุคคล

(2) ในกรณีความรับผิดชอบของการกระทำยังคงอยู่ สิทธิประโยชน์ในทรัพย์สินของผู้ตายจะต้องได้รับทดแทนเพื่อครอบคลุมความเสียหายดังนี้

(a) ค่าเสียหายไม่รวมถึง

(i) ค่าเสียหายที่เป็นเยี่ยงอย่าง (exemplary damages)

(ii) ค่าเสียหายที่ทดแทนการสูญเสียรายได้ภายหลังการตาย

(b)

⁴³ Mark Lunney and Ken Oliphant. (2000). **Tort Law Text and Materials**. p. 752.

(c) การตายที่เกิดจากการกระทำละเมิดหรือการงดเว้นการกระทำ ผู้กระทำได้ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย โดยไม่ต้องคำนึงถึงผลกำไรหรือขาดทุนในทรัพย์สินของผู้ตาย ค่าเสียหายให้รวมถึงค่าปลงศพด้วย

(3)

(4) การกระทำละเมิดหรือการงดเว้น ทำให้เกิดการตายของบุคคลซึ่งไม่ได้ตายทันที กฎหมายบัญญัติค่าเสียหายเพื่อรักษาพยาบาลไว้ด้วย

(5) สิทธิในผลประโยชน์ของทรัพย์สินของผู้ตายไม่สูญเสียไปตาม Fatal Accidents Act 1846-1976 ซึ่งทำให้ตกทอดไปยังทายาทของผู้ตาย และกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบของทรัพย์สินของผู้ตายที่มีต่อความรับผิดชอบอื่นๆ ในทำนองกลับกัน

2. การตายของบุคคลซึ่งเกิดจากการกระทำละเมิดจะมีผลกระทบต่อความเสียหายกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตายหรือไม่เพียงใด ถ้าพิจารณาในกรณีดังกล่าว การตายเป็นปัจจัยก่อให้เกิดมูลค่าและบุคคลที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้เสียหายโดยตรง ในการเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งตามหลักคอมมอนลอว์ไม่เห็นด้วย (ในคดี Baker v. Bolton (1808) 1 Camp 493) แต่ได้มีการบัญญัติกฎหมายมารองรับในปี ค.ศ. 1846 ถึงแม้ว่าโจทก์และผู้เสียหายจะเรียกร้องได้ในจำนวนจำกัด ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวยังคงอยู่ใน Fatal Accidents Act 1976 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ยอมรับทั่วไปถึงความดังนี้

1. สิทธิของผู้ถูกระทำละเมิดที่ถึงแก่ความตาย

(1) ถ้าการตายเป็นผลจากการกระทำละเมิด ไม่ว่าจะโดยจงใจหรือประมาท แต่ไม่ตายทันที ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทน ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหาย โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่า ผู้เสียหายจะตายหรือไม่

(2) การกระทำละเมิดที่ทำให้ตาย ทายาทจะได้รับประโยชน์จากทรัพย์สิน

(3) ผู้อยู่ในความอุปการะ (dependent) หมายถึง

(a) ภริยาหรือสามี หรือภริยาหรือสามีเดิมของผู้ตาย

(b) บุคคลใด

(i) ที่อยู่อาศัยกับผู้ตายในบ้านเดียวกันขณะหรือก่อนถึงแก่ความตาย

(ii) ที่อยู่อาศัยกับผู้ตายในบ้านเดียวกันมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี ก่อนถึงแก่ความตาย

(iii) ที่อยู่อาศัยกับผู้ตายมาตลอดเวลา ถึงปัจจุบัน

(c) บิดาหรือมารดาหรือบุพการีของผู้ตาย

(d) บิดาหรือมารดาบุญธรรมของผู้ตาย

(e) บุตรหรือผู้สืบสันดานของผู้ตาย

(f) บุตรเลี้ยงที่ติดมากับภริยาหรือสามีของผู้ตาย

(g) ญาติของผู้ตาย ได้แก่ น้องสาว พี่สาว พี่ชาย น้องชาย ลุง ป้า น้า อา
ของผู้ตาย

(4) ภริยาหรือสามีคนก่อนตาม (3) (a) นั้น รวมทั้งคู่สมรสที่หย่าขาดจากกัน
หรือเลิกกันไป

(5) การสันนิษฐานความสัมพันธ์ตาม (3) ได้แก่

(a) มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นพี่น้องร่วมบิดา
มารดาเดียวกัน หรือร่วมแต่บิดาหรือร่วมแต่มารดาเดียวกัน หรือเป็นลูกติดของสามีหรือภริยา

(b) บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของบิดามารดา

(6) การประทุษร้ายตามกฎหมายนี้ รวมทั้งการแพร่เชื้อโรคหรือการทำให้เสียหาย
ต่อร่างกายและจิตใจ

1A. การสูญเสีย (Bereavement)

(1) การกระทำละเมิดตามกฎหมายนี้ ครอบคลุมการเรียกร้องค่าเสียหายเพื่อ
กลับสู่สถานะเดิม

(2) การเรียกร้องค่าเสียหายเพื่อทดแทนการสูญเสีย ผู้ได้รับประโยชน์ ได้แก่

(a) สามีหรือภริยา

(b) ผู้ตายที่เป็นผู้เยาว์ซึ่งยังไม่ได้สมรส

(i) บิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย

(ii) มารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเป็นบุตรนอกสมรส

(3) ภายได้บังคับ (5) ค่าเสียหายที่ได้รับมีจำนวน 7,500 ปอนด์

(4) ค่าเสียหายเป็นผลประโยชน์ของทั้งบิดามารดาให้แบ่งเป็นสองส่วนเท่าๆ กัน

(5) Lord Chancellor กำหนดค่าเสียหายโดยวินิจัยตามควรแก่พฤติการณ์

2. บุคคลที่มีสิทธิเรียกร้อง

(1) สิทธิเรียกร้องโดยผู้จัดการมรดก (executor or administrator) ของผู้ตาย

(2) ถ้า

(a) ผู้ตายไม่มีผู้จัดการมรดก (executor or administrator)

(b) ภายใน 6 เดือนหลังจากการตาย ไม่มีผู้จัดการมรดก (executor or
administrator) ที่จะเรียกร้องค่าเสียหาย ผู้รับประโยชน์อื่นจึงจะใช้สิทธิเรียกร้องได้

(3) สิทธิเรียกร้องในการกระทำเดียวกันย่อมมีได้ครั้งเดียว

(4) โจทก์จะใช้สิทธิเรียกร้องต่อจำเลย หรือทนายความของจำเลยอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้ครอบคลุมการกลับสู่ฐานะเดิม

3. การประเมินค่าเสียหาย

(1) การเรียกร้องค่าเสียหายนอกจากความเสียหายโดยทั่วไป ทายาทควรจะได้รับตามสัดส่วนที่เสียหาย

(2) หลังจากหักส่วนที่ไม่ได้ครอบคลุมออก ส่วนที่เหลือนอกเหนือจากค่าเสียหาย เพื่อความสูญเสียจะนำมาแบ่งให้กับทายาทโดยตรง

(3) ในการเรียกร้องสิทธิของแม่หม้ายเพราะการถูกระงับการละเมิดต่อสามีผู้ตาย จะไม่ครอบคลุมกรณีหญิงหม้ายที่สมรสใหม่

(4) ในการประเมินค่าเสียหาย สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายฉบับนี้ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตาย โดยคำนึงว่าบุคคลดังกล่าวเป็นสามีหรือภริยา รวมทั้งสาระสำคัญอื่นๆ ในการนำมาวินิจฉัยค่าเสียหายตามสิทธิเรียกร้อง ทั้งนี้จะพิจารณาตามข้อเท็จจริงว่า บุคคลดังกล่าวมีสิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ตายหรือไม่

(5) ถ้าทายาทได้จ่ายค่าปลงศพไปจะได้รับค่าใช้จ่ายในส่วนนี้คืน

(6) การชำระค่าเสียหายตามคำพิพากษาจะได้รับทั้งจำนวน โดยไม่มีการแบ่งสันเป็นส่วน

4. การประเมินค่าเสียหาย ในผลประโยชน์ที่ไม่ครอบคลุม

ในการประเมินค่าเสียหายเนื่องจากความตายของผู้กระทำความผิด ผลประโยชน์ที่ค้างรับ หรือจะค้างรับจากทรัพย์สินของเขา จะไม่ครอบคลุมถึง

5. การประมาทร่วมกัน

ถ้าผู้ตายมีส่วนผิด หรือเป็นความผิดของผู้ตายเอง สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย จะลดลงตามส่วนตาม Law Reform (Miscellaneous Provision) Act 1934 และ Law Reform (Contributory Negligence) Act 1945

ค่าเสียหายทางจิตใจในกรณีละเมิดให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยผิดกฎหมาย

Civil Liability Act 1961 มาตรา 48 (1) กล่าวว่า

“เมื่อการตายของบุคคลเกิดขึ้นโดยการกระทำที่ผิดกฎหมายของผู้อื่น เช่น การถูกทำร้าย แต่สำหรับการตายของเขา การเรียกร้องค่าเสียหายในคดีนี้ บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบสำหรับการฟ้องเรียกค่าเสียหายสำหรับผลประโยชน์ของญาติและผู้ที่ต้องพึ่งพาผู้ตาย” [(1) Where the death of a person is caused by the wrongful act of another such as would have entitled the party

injured, but for his death, to maintain an action and recover damages in respect thereof, the person who would have been so liable shall be liable to an action for damages for the benefit of the dependants of the deceased.]

และมาตรา 49 (1) (a) มีความว่า “ ค่าเสียหายภายใต้มาตรา 48 จะต้อง

(i) ค่าเสียหายทั้งหมดลูกขุนหรือผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณา จะคำนึงถึงสัดส่วนการบาดเจ็บของผู้ต้องพึ่งพาผู้ตาย อันเป็นผลจากการตาย ตามลำดับ

(ii) ประเด็นในอนุมาตรา b สำหรับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจ ผู้พิพากษาจะพิจารณาตามความเหมาะสมอันเป็นผลจากความตายที่ผู้ต้องพึ่งพาผู้ตาย แต่ละคนควรจะได้รับ

(b) การเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจในกรณีตายโดยศีลธรรม ภายใต้อนุมาตรา (ii) ค่าเสียหายไม่ควรเกินกว่า 1,000 ปอนด์”

[49.—(1) (a) The damages under section 48 shall be—

(i) the total of such amounts (if any) as the jury or the judge, as the case may be, shall consider proportioned to the injury resulting from the death to each of the dependants, respectively, for whom on whose behalf the action is brought, and

(ii) subject to Paragraph (b) of this subsection, the total of such amounts (if any) as the judge shall consider reasonable compensation for mental distress resulting from the death to each of such dependants.

(b) The total of any amounts awarded by virtue of subparagraph (II) of paragraph (a) of this subsection shall not exceed one thousand pounds.]

แต่จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจในปัจจุบัน ได้มีการแก้ไขเป็น ไม่ควรเกินกว่า 20,000 ปอนด์ใน **Civil Liability (Amendment) Act 1996 มาตรา 2 (1)**

[2 (1) Section 49 of the Principal Act, as amended by section 28 (1) of the Courts Act, 1981, is hereby amended—

(a) in paragraph (b) of subsection (1), by substituting “£20,000” for “£7,500”.]

อย่างไรก็ตามศาลอุทธรณ์ในคดี Thompson v. Commissioner of the Metropolis (1998) วินิจฉัยว่า ค่าเสียหายทางจิตใจที่เหมาะสม จะต้องไม่เกินกว่าสองเท่าของค่าเสียหายปกติ⁴⁴

ในกรณีละเมิดต่อชื่อเสียง (Defamation)

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายว่าด้วยความเสียหายต่อชื่อเสียง คือ Defamation Act 1996 มีความว่า

1. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

- (1) กระบวนการหมิ่นประมาท บุคคลมีสิทธิป้องกันตนถ้าแสดงให้เห็นว่า
- (a) เป็นนักประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ข้อความหมิ่นประมาท นั้น
- (b) ได้ระมัดระวังอย่างสมเหตุสมผลในการพิมพ์ข้อความดังกล่าวและ
- (c) ไม่รู้และไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าการกระทำนั้น เป็นเหตุให้เกิดข้อความหมิ่นประมาท

- (2) เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว นักประพันธ์ บรรณาธิการ และผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ให้หมายถึง บุคคลดังต่อไปนี้

นักประพันธ์ หมายถึง ผู้ริเริ่มข้อความดังกล่าว แต่ไม่รวมถึงบุคคลผู้ไม่ได้ตั้งใจพิมพ์หรือโฆษณาข้อความดังกล่าว

บรรณาธิการ หมายถึง บุคคลผู้รวบรวมบทความ หรือผู้รับผิดชอบเนื้อหาของข้อความนั้น หรือเป็นผู้ตัดสินใจในการพิมพ์และโฆษณา

ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หมายถึง บุคคลผู้มีธุรกิจการค้าสิ่งพิมพ์ หรือบุคคลผู้ซึ่งมีธุรกิจในการออกบทความต่อประชาชนหรือส่วนหนึ่งของสังคม หรือออกบทความที่มีข้อความในทางธุรกิจการค้า

- (3) บุคคลที่ไม่ถือว่าเป็นนักประพันธ์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ถ้าเป็นเพียงผู้มีหน้าที่ดังนี้

- (a) พิมพ์ ผลิต จำหน่ายหรือขายสิ่งพิมพ์ที่มีข้อความดังกล่าว
- (b) อยู่ในกระบวนการ การทำสำเนา การจำหน่ายแจก การนำออกแสดง หรือการขายสิ่งพิมพ์หรือสิ่งบันทึกเสียง

⁴⁴ Mark Lunney and Ken Oliphant. Ibid. p. 719.

(c) อยู่ในกระบวนการ ทำสำเนา การจำหน่ายจ่ายแจก หรือขายอิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งอื่นใดที่บันทึกข้อความ หรือการดำเนินการจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ ระบบหรือบริการซึ่งมีการบันทึกซ้ำหรือจำหน่ายจ่ายแจกรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์

(d) การแพร่กระจายรายการที่ประกอบด้วยคนจริงๆ แสดงข้อความที่หาว่าหมิ่นประมาท ซึ่งไม่มีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพในการเผยแพร่รายการดังกล่าว

(e) ผู้ปฏิบัติการหรือผู้ดำเนินการในระบบการสื่อสารที่ทำให้การเผยแพร่ข้อความที่หาว่าหมิ่นประมาท หรือเป็นผู้ให้ความสะดวก หรือบุคคลที่ควบคุม ไม่มีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ

ในกรณีที่ไม่ใช่ข้อ a-e ศาลจะต้องคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวกับกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งในการวินิจฉัยว่า บุคคลดังกล่าวเป็นนักประพันธ์ บรรณาธิการหรือผู้พิมพ์ ผู้โฆษณาข้อความดังกล่าวหรือไม่

(4) ลูกจ้างหรือตัวแทนของนักประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ซึ่งมีฐานะเดียวกับนายจ้างหรือหัวหน้า และมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับข้อความที่หาว่าหมิ่นประมาท หรือมีอำนาจตัดสินใจในการพิมพ์ โฆษณาข้อความดังกล่าว

(5) ในการหาวัตถุประสงค์ของมาตรานี้ ไม่ว่าบุคคลที่ระมัดระวัง หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าเขาเป็นผู้ก่อเหตุ หรือจำหน่ายจ่ายแจกข้อความที่หาว่าหมิ่นประมาทหรือไม่ จะต้องคำนึงว่า

(a) การมีความรับผิดชอบในข้อความที่หาว่าหมิ่นประมาท หรือการมีอำนาจตัดสินใจในการตีพิมพ์

(b) ลักษณะหรือพฤติกรรมของการตีพิมพ์โฆษณา

(c) ความประหลาดที่เคยปฏิบัติ หรือลักษณะของนักประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา

2. เสนอการชดเชยค่าสินไหมทดแทน (offer to make amends)

(1) บุคคลใดโฆษณาข้อความหมิ่นประมาทต่อบุคคลอื่นจะต้องตีพิมพ์ แก้ไขข้อความดังกล่าว

(2) การเสนอแก้ไขจะต้องสัมพันธ์กับข้อความนั้น เป็นการทั่วไปหรือเฉพาะเจาะจง ซึ่งผู้เสียหายต้องยอมรับวิธีการนำเสนอ

(3) การเสนอแก้ไข

(a) ต้องเป็นลายลักษณ์อักษร

(b) ต้องแสดงการแก้ไขตามมาตรา 2 ของ Defamation Act 1996 และ

(c) จะต้องแจ้งว่ามีเงื่อนไขในการเสนอ (qualified offer) และการแสดงความหมายการหมิ่นประมาท

(4) การเสนอแก้ไขตามบทบัญญัติมาตรานี้คือ

(a) แก้ไขข้อความที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นการเพียงพอในการขอโทษ

(b) ตีพิมพ์สิ่งที่ถูกต้องและขอโทษอย่างสมเหตุสมผลและเหมาะสมในสถานการณ์นั้น และ

(c) ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งผู้เสียหายยอมรับหรือเป็นไปตามคำตัดสินของศาล

ข้อเท็จจริงในการนำเสนอ จะต้องสอดคล้องกับขั้นตอนเฉพาะ และต้องไม่กระทบกับข้อเท็จจริงที่จะต้องแก้ไขตามบทบัญญัตินี้

3. การยอมรับข้อเสนอการแก้ไข

(1) ถ้าข้อเสนอการแก้ไขตามมาตรา 2 ได้รับการยอมรับจากผู้เสียหายตามที่บัญญัติต่อไปนี้

(2) ผู้เสียหายยอมรับข้อเสนอที่หยุดกระทำหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา แต่ก็ยังมีสิทธิที่จะฟ้องบังคับข้อเสนอที่ทำการแก้ไขต่อไป

(3) ถ้าทุกฝ่ายยอมรับขั้นตอนการดำเนินการตามข้อเสนอ ผู้เสียหายจะนำคดีสู่ศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำผิดดำเนินการตามขั้นตอนของข้อเสนอที่ตกลงกันได้

(4) ถ้าทุกฝ่ายไม่ยอมรับขั้นตอนการแก้ไข คำขอภัย ฝ่ายที่ตั้งข้อเสนอจะดำเนินการตามที่เห็นว่าเหมาะสม ได้แก่

(a) ดำเนินการแก้ไขข้อความที่ถูกต้อง และมีข้อความคำขอภัยโดยให้ศาลพิพากษา

(b) กำหนดวิธีการแก้ไขต่อศาล

(5) ถ้าผู้เสียหายไม่ยอมรับคำเสียหายที่ได้รับชดใช้ สามารถนำเสนอต่อศาล เพื่อให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามหลักการว่าด้วยการหมิ่นประมาท

ศาลจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับขั้นตอนใดก็ได้ เพื่อให้ข้อเสนอได้รับการปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ (รวมทั้งกรณีไม่สามารถจะตกลงกันได้ด้วย) ได้แก่ การแก้ไขข้อความให้ถูกต้องและเหมาะสม กับคำขอภัยที่เพียงพอและวิธีการโฆษณาที่สมเหตุสมผลในสถานการณ์นั้นๆ รวมถึงการเพิ่มและลดค่าเสียหาย

(6) ถ้าผู้เสียหายไม่ตกลงค่าเสียหาย โดยคิดจากวิธีคำนวณต้นทุน สามารถนำเสนอให้ศาลวินิจฉัย โดยหลักการว่าด้วยทุนตามกระบวนการพิจารณาของศาล

(10) กระบวนพิจารณาตามมาตรานี้ ศาลรับฟังโดยไม่ต้องมีการวินิจฉัยข้อเท็จจริง โดยคณะลูกขุน

4. ความล้มเหลวในการยอมรับข้อเสนอแก้ไข

- (1) ถ้าผู้เสียหาย ไม่ยอมรับข้อเสนอ ให้ใช้บทบัญญัติต่อไปนี้
- (2) ข้อเท็จจริงของข้อเสนอ เป็นการโต้แย้งข้อหมิ่นประมาทว่า เป็นกระบวนการ โฆษณาและมีคำถามโต้แย้งกับผู้ทำข้อเสนอ

ข้อเสนอที่ดีจะต้องเป็นการปกป้องตามข้อเสนอ

- (3) ไม่มีการแก้ต่าง ถ้าบุคคลที่เสนอได้รู้ หรือมีเหตุผลที่ควรเชื่อข้อความหมิ่นประมาท
 - (a) อ้างอิงผู้เสียหาย หรือเป็นที่รู้กันว่า หมายถึงผู้เสียหาย
 - (b) ข้อความนั้น ไม่จริงและหมิ่นประมาทด้วย
 ซึ่งสันนิษฐานว่า ผู้กล่าวอ้างกระทำความผิดจนกว่าอีกฝ่ายจะพิสูจน์ได้ว่าไม่รู้และไม่มี เหตุที่ควรรู้กรณีดังกล่าว

- (4) ผู้เสนอไม่ได้รับการเชื่อถือ

ถ้าข้อเสนอมีเงื่อนไข ให้นำข้อกฎหมายบังคับใช้เฉพาะที่เกี่ยวข้อง

- (5) ข้อเสนอเพียงแต่ทำให้ความเสียหายบรรเทาเท่านั้น ไม่ว่าข้อเสนอจะได้รับการยอมรับหรือไม่

15. การได้รับการคุ้มครองตามสิทธิพิเศษ

- (1) การตีพิมพ์บทความหรือข้อความซึ่งแสดงถึงได้รับสิทธิพิเศษ ทำให้ได้รับความคุ้มครอง ถ้าการตีพิมพ์ไม่ได้มีเจตนาร้าย

- (2) การตีพิมพ์บทความหรือข้อความอื่นนอกเหนือจากข้อ 1 จะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ถ้าโจทก์แสดงให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิดนั้น

- (a) การร้องขอให้โฆษณาแก้ไขการกระทำที่เหมาะสม จดหมายที่มีเหตุผลหรือข้อความที่อธิบายข้อความตรงข้าม และ

- (b) ปฏิเสธหรือประมาท

เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวพฤติกรรมที่เหมาะสม (in a suitable manner) หมายถึง การกระทำเดียวกันกับที่ตีพิมพ์หรือลักษณะที่เพียงพอหรือมีเหตุผลในสถานการณ์นั้น

- (3) เรื่องนี้ไม่ได้ครอบคลุมการตีพิมพ์เพื่อสาธารณะหรือเพื่อเกี่ยวข้องกับสาธารณะ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ

(4) ไม่มีสิ่งใดต้องตีความ

- (a) การป้องกันการตีพิมพ์สิ่งใดจึงต้องมีกฎหมายห้ามการตีพิมพ์สิ่งนั้น
- (b) การจำกัดหรือการตัดสิทธิ์จะต้องบัญญัติให้ชัดเจน

กฎหมายที่น่าสนใจและมีการโต้เถียงกันมาก กฎหมายว่าด้วยการหมิ่นประมาท (libel and slander) ได้แก่ คดีที่มีการฟ้องร้องทำให้เสียชื่อเสียง ข้อหาอนาจาร และการหมิ่นประมาทด้วยสื่อซึ่งเป็นคดีที่เกิดอยู่เสมอ แต่คดีดังกล่าวมีการโต้เถียงถึงเสรีภาพในการแสดงออก โดยเฉพาะการแสดงออกของสื่อกับการมีสิทธิส่วนบุคคล

การหมิ่นประมาทเป็นการใส่ความต่อผู้อื่น เป็นการทำลายชื่อเสียงและความสงบในความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น การหมิ่นประมาทมี 2 รูปแบบ ได้แก่

1. Libel เป็นการหมิ่นประมาทที่มีรูปแบบถาวรหรือการกระจายข่าวบนเวทีหรือกระจายเสียง มีลักษณะที่ผิดในตัวเอง ไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหายพิเศษ เพราะเหตุผลข้อเท็จจริงในการแสดงข้อความมีความชั่วร้าย นอกจากนี้การพัฒนาวีธีการใหม่ๆ ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ สิ่งบันทึกเสียง ท่าทาง วิทยุ หรือบริการโปรแกรมต่างๆ ทำให้เพิ่มความสลับซับซ้อนมากขึ้น โดยหลักจะเป็นการเขียนหรือพิมพ์ข้อความ อาจจะทำโดยรูปแบบอื่น ได้แก่ รูปปั้น การ์ตูน หุ่น การพันสีผาผนัง ลายเซ็นหรือรูปภาพ

ในคดี *Monson v. Tussauds Ltd* (1894) 1QB671 ถือว่า โจทก์ถูกหมิ่นประมาท เพราะจำเลยนำรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้งโจทก์มาวางแสดงห้องเดียวกับรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้งของบรรดาฆาตกรทั้งหลาย ซึ่งอยู่ถัดจากห้องแสดง สิ่งที่น่าสะเพ็งกลัว คือ โจทก์ได้พยายามกระทำการชดเชย แต่คดีก็ไม่ได้มีการตัดสินว่าผิดหรือไม่ การกระทำเช่นนี้ถือว่าการหมิ่นประมาทโจทก์⁴⁵

2. Slander ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบเมื่อมีผลเสียหายตามมาจึงเป็นผลเสียหายพิเศษ ต้องมีการพิสูจน์ความเสียหายที่แท้จริง วัตถุประสงค์ของหลักดังกล่าวเพื่อป้องกันการแสดงข้อความในการดำเนินคดี การประเมินความเสียหายนอกจากครอบคลุมการเสียชื่อเสียงแล้ว ยังรวมถึงการสูญเสียเพื่อนฝูงในวงสังคม ถ้าการสูญเสียความเป็นมิตรไมตรีกับเพื่อน ถือเป็นสาระสำคัญคดีตัวอย่างที่ชัดเจนในคดี *Moore v. Meagher* (1807) 1Taunt 39 และการสูญเสียหน้าที่การงานหรือการขาดทางทำมาหาได้ในคดี *Davies v. Solomon* (1871) LR7 QB112⁴⁶

⁴⁵ Mark Lunney and Ken Oliphant. Ibid. pp. 585-586.

⁴⁶ Ibid. p. 587.

มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับ slender ที่ไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหายที่แท้จริง เป็นความผิดในตัวเอง 4 อย่างต่อไปนี้⁴⁷

1. การใส่ความในการกระทำผิดอาญา

ถ้าจำเลยใส่ความผู้เสียหายว่ากระทำความผิดอาญาจนกระทั่งผู้เสียหายถูกลงโทษจำคุก ในกรณีนี้ไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหาย ในคดี Gray v. Jones (1939) 1All ER795 ซึ่งจำเลยได้กล่าวกับโจทก์ว่า “ท่านเป็นนักโทษ ฉันไม่ต้องการให้อยู่ที่นี่” กฎหมายได้ให้การป้องกัน ไม่ให้ผู้เคยต้องโทษ ต้องถูกขับออกจากสังคม แต่ไม่ครอบคลุมผู้ที่ยังถูกดำเนินคดี

อย่างไรก็ตาม การกล่าวออกมาทั้งที่เป็นเพียงข้อสงสัยว่า ผู้เสียหายถูกลงโทษจำคุก จะไม่ต้องมีการพิสูจน์ความเสียหายพิเศษในคดี Simmons v. Mitchell (1880) 6App Cas156, PC

2. การกล่าวหาว่าเป็นโรคติดต่อ

การกล่าวหาว่า ผู้เสียหายเป็นโรคติดต่อเป็นความผิดในตัวเอง เช่น การกล่าวหาว่า บุคคลใดเป็นเอดส์ ไม่ต้องมีการพิสูจน์ความเสียหายพิเศษ ในคดี Bloodworth v. Gray (1844) 7Man & G 334 กล่าวหาว่า หญิงคนหนึ่งบนถนน Derby เป็นโรคซิฟิลิส ไม่ต้องพิสูจน์ค่าเสียหายพิเศษ คดีดังกล่าว ได้รับค่าเสียหาย 50 ปอนด์

3. การกล่าวหาเรื่องการเสียความบริสุทธิ์

การกระทำ slender ตาม Women Act 1891 section 1 การแสดงข้อความซึ่งเป็นการใส่ความหญิงหรือเด็กหญิงว่าเสียความบริสุทธิ์ ไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหายพิเศษ แต่กฎหมายดังกล่าวไม่คุ้มครองชาย

4. การกล่าวหาทำให้เสื่อมเสียทางธุรกิจ

ตามหลักกฎหมาย The Defamation Act 1952 การกล่าวใส่ร้ายทำให้ผู้เสียหายเสียหายในการประกอบอาชีพ การดำเนินธุรกิจ การกระทำความผิดกล่าวไม่ต้องมีการพิสูจน์ความเสียหายที่แท้จริง

การหมิ่นประมาทจะถูกกล่าวอ้างว่าทำลายชื่อเสียง ดูหมิ่น ทำเป็นเรื่องตลกขบขัน ซึ่งเป็นการทำลาย ego ในตัวของผู้เสียหาย มากกว่าจะเป็นการหมิ่นประมาทในสายตาของผู้อื่น การดูหมิ่นชาติพันธุ์หรือเพศ จะถูกฟ้องร้องภายใต้ The Sex Discrimination Act 1975 หรือ Race Relations Act 1976

⁴⁷ Mark Lunney and Ken Oliphant. Ibid. pp. 587-588.

นอกจากนั้นศาลในประเทศอังกฤษนำส่วนสำคัญของ **Human Right Act 1998** มาตรา 10 มาปรับใช้กับความเสียหายต่อชื่อเสียงว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงออก⁴⁸ มีความว่า

(1) บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การได้รับข้อมูลข่าวสารโดยไม่มีการแทรกแซงจากอำนาจของรัฐ หรือการปิดกั้นใดๆ มาตรานี้ไม่ได้ป้องกันรัฐ แม้จะได้รับใบอนุญาตในการเผยแพร่ข่าวสาร ทิวทัศน์ หรือภาพยนตร์

(2) การแสดงออกของเสรีภาพนี้ เริ่มตั้งแต่การปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบตามรูปแบบของทางการ เงื่อนไข การจำกัด หรือการลงโทษ ตามที่กฎหมายบัญญัติและจำเป็นต้องมีในสังคมประชาธิปไตย เพื่อความสงบเรียบร้อย เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ให้มีความสงบสุข หรือปลอดภัยต่อสาธารณะ ป้องกันอาชญากรรม สุขภาพ อนามัย หรือศีลธรรม การป้องกันชื่อเสียงหรือสิทธิของบุคคลอื่น การป้องกันการเปิดเผยข้อความส่วนตัว ให้อำนาจศาลในการพิจารณาคดี”

(1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This Article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.)

การเยียวยาผู้ถูกล่วงละเมิดจะขอคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจำกัดเสรีภาพ ผู้กระทำไม่ให้เกิดผลกระทบต่อไป การคุ้มครองชั่วคราวจะมีผลจนกว่าจะมีกระบวนการพิจารณาทางศาลเต็มรูปแบบ ซึ่งระหว่างนั้น หากมีการเผยแพร่ข้อความก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่ถ้ามีคำสั่งศาลให้ระงับการหมิ่นประมาท ผู้หมิ่นประมาทจะต้องชดเชยค่าเสียหายสำหรับชื่อเสียงและการสูญเสียรายได้ ในบางคดีผู้ถูกใส่ความจะได้รับค่าเสียหายจำนวนสูง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการประเมินค่าเสียหายขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของแต่ละกรณี ซึ่งแตกต่างกับความเสียหายต่อบุคคลในด้านอื่น ความแตกต่างของแต่ละพฤติกรรม ทำให้การพัฒนา

⁴⁸ Mark Lunney and Ken Oliphant. Ibid. p. 652.

หลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายต่อชื่อเสียงเป็นไปได้ยาก ผลการหมิ่นประมาทไม่เพียงแต่ผู้ถูกใส่ความต้องเสียหายต่อชื่อเสียงเท่านั้น แต่ผู้เสียหายยังได้รับผลเสียหายทางจิตใจซึ่งคล้ายคลึงกับชื่อเสียง โดยหลักทั่วไปมีข้อสันนิษฐานว่าเป็นผลจากการหมิ่นประมาทและไม่ต้องมีการเรียกร้องค่าเสียหายพิเศษ หลักค่าเสียหายทางจิตใจมีความสำคัญและเกี่ยวเนื่องกับความเสียหายต่อชื่อเสียงอย่างมีสาระสำคัญ ในคดี *Fielding v. Variety Incorporated* (1967) 2QB841 การหมิ่นประมาทที่เกี่ยวกับทางทำมาหาได้ของโจทก์ ค่าเสียหายจะต้องครอบคลุมกำไรจากธุรกิจหรือความเสียหายพิเศษจากสัญญา ค่าเสียหายที่ได้รับจะต้องสะท้อนความรุนแรงหรือความเสียหายของคดี การเผยแพร่ โฆษณาข้อความหรือลักษณะความประพฤติดของจำเลยทั้งในกรณีการพิมพ์โฆษณาข้อความหมิ่นประมาทและผลที่ตามมา คำขอภัยหรือการเพิกถอนข้อความเป็นการบรรเทาความเสียหายในเบื้องต้น แต่ไม่ทำให้ความเสียหายที่เป็นสาระสำคัญสูญสิ้นไปภายใต้การดำเนินกระบวนการพิจารณาโดย Defamation Act 1996 ศาลไม่มีอำนาจสั่งให้จำเลยลงข้อความคำขอภัย ในทางตรงกันข้าม กรณียื่นกรณขอความดังกล่าวยังไม่มีหลักความยุติธรรมได้ออกมาปกป้องผู้เสียหายได้ มีแต่สร้างความเครียดเพิ่มขึ้น⁴⁹

ดังนั้นการเพิ่มค่าเสียหาย จึงต้องสอดคล้องกับค่าเสียหายที่ครอบคลุมความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้เสียหายด้วย ในคดี *Pamplin v. Express Newspaper Ltd* (1988) เช่นเดียวกับลักษณะทำทิจของความประพฤติดของจำเลย ไม่ว่าจะมีความผิดร่วมด้วยหรือไม่ ในคดี *Watts v. Fraser* (1835) การประเมินค่าเสียหายเป็นสาระสำคัญของคณะลูกขุน(หรือกรณีศาลออกนั่งพิจารณาคดีตามลำพัง การวินิจฉัยของศาลจะเป็นแนวทางให้คณะลูกขุนประเมินค่าเสียหาย องค์ประกอบของค่าเสียหายทางจิตใจอาจถูกรวมอยู่ในประเภทของค่าเสียหายเพื่อการชดใช้ ในส่วนของความเสียหาย “ทั่วไป” ที่ให้อำนาจศาลไอร์แลนด์ ตัวอย่างเช่น คดีของการทำลายชื่อเสียงของผู้อื่นโดยการใส่ร้ายป้ายสี ได้บัญญัติให้การชดใช้ค่าเสียหายทั่วไป อาจถูกนำมาใช้พิจารณาถึงพฤติกรรมของจำเลยที่เกิดขึ้นภายหลังจากการตีพิมพ์เอกสารที่ทำให้เกิดความเสียหายนั้น อาจรวมถึงค่าเสียหายทางจิตใจ เช่นเดียวกับการพิจารณาใน *FW*, ใน *Sutcliffe v. Pressdram Ltd* Nourse ประกาศยืนยันว่าการชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจสามารถถูกเรียกร้องได้จากการกระทำของจำเลย ระหว่างการฟ้องร้อง ค่าเสียหายทางจิตใจสามารถเรียกร้องได้จากความล้มเหลวที่จะขอโทษอย่างเพียงพอ และการใส่ร้ายป้ายสีซ้ำ ไม่ให้โจทก์มีการดำเนินการต่อไป ความพยายามยื่นกรณที่จะเป็นศัตรูในการตรวจสอบของโจทก์ หรือการคุยโอ้อวดกับคณะลูกขุนในการแก้ต่างการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ในการพิจารณาคดี ทั้งเป็นการวางแผนที่จะมีการตีพิมพ์ต่อไป และเป็นการก่อกวนโจทก์โดยวิธีอื่นๆ⁵⁰ ดังตัวอย่างในคดี

⁴⁹ Mark Lunney and Ken Oliphant. Ibid. p. 638.

⁵⁰ The Law Reform Commission. Report on Aggravated, Exemplary and Restitutionary Damages (LRC 60-2000) Ireland. Op.cit.

Muhammed Veliu v. Xhevdet Mazrekaj, Skender Bucpapaj CaseNo : HQ05X03648 [2006] EWHC 1710 (QB)

โจทก์เป็นนักหนังสือพิมพ์หนุ่ม มีชาติกำเนิดเป็นคนสัญชาติ Yugoslav พักอาศัยและทำงานในประเทศอังกฤษมากกว่า 8 ปี โดยได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2003 เป็นกรณีพิเศษ เขามีหน้าที่ตรวจสอบหนังสือพิมพ์และทีวีที่เกี่ยวกับชาว Albanian และรายงาน United Kingdom affairs ที่เขาเป็นสมาชิกของ National Union of Journalists ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2002 เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2005 เขาได้ฟ้องเจ้าของและผู้พิมพ์ของหนังสือพิมพ์ Bota Sot เป็นจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวันของ Kosovan ที่พิมพ์ใน Zurich และผู้ประพันธ์เป็นจำเลยที่ 2 ในหัวข้อข่าว “ข่าวลือในสถานทูต Albanian ใน London” ประเด็นข่าวได้กล่าวหาว่า โจทก์เป็นหนึ่งในกลุ่มที่ก่อการร้ายวางระเบิดรถไฟใต้ดินใน London ในเดือนกรกฎาคม 2005 และกล่าวอ้างว่า โจทก์แปลความหมายของคำว่า “protagonist” เป็นคำว่า “participant” จากหลักฐานการพิมพ์และการถูกส่งไปขายในประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศอังกฤษ แสดงให้เห็นว่า มีผู้อ่านหนังสือพิมพ์ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก และได้มีการแพร่ขยายวงกว้างออกไป โดยเฉพาะกลุ่มชาว Albanian ใน London มีประมาณ 20,000 คน และจากแหล่งหนังสือพิมพ์อื่นๆ ได้แก่ ตัวแทนนักข่าวจากห้องสมุดสาธารณะอีกประมาณนับพัน ผลกระทบจากข่าวดังกล่าว ทำให้โจทก์ตกอยู่ในความเครียดทุกข์ทรมานและวิตกกังวลในความปลอดภัยในชีวิตของเขา นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อชื่อเสียงขาดความเชื่อถือจากบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคำถามจากนายจ้าง เป็นการหมิ่นประมาทโจทก์โดยการใส่ร้าย และหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวยังมีมาตรฐานที่ไม่เข้าเกณฑ์นานาชาติ โจทก์เรียกค่าเสียหายที่ทำให้โจทก์ต้องเสียชื่อเสียง และได้รับความเสียหายทางจิตใจจากกระทำของจำเลยทั้งสอง ไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ชัดเจน ซึ่งปรากฏว่าโจทก์ไม่ได้เป็นเพื่อนกับ Mohammed Sidique Khan ผู้ก่อการร้าย และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ กับการวางระเบิดรถไฟใต้ดินดังกล่าว จึงเป็นไปได้ว่า ผู้เขียนได้เขียนผิดคน ครั้นโจทก์ได้ติดต่อไปยังหนังสือพิมพ์หลังจากได้ออกเผยแพร่อแล้ว แต่กลับไม่ได้รับความสนใจ อ้างว่าไม่สามารถติดต่อจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ประพันธ์ได้ เพราะอยู่ระหว่างหยุดพักผ่อน และจำเลยที่ 1 รู้แล้ว ก็ไม่รีบจัดการแก้ไข ทำให้โจทก์เกิดความกระวนกระวายหนักยิ่งขึ้น

จากการนำสืบพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายได้ข้อเท็จจริงเป็นยุติ ฟังได้ว่า จำเลยไม่ได้แสดงความรับผิดชอบหรือประนีประนอมอย่างใด ขาดความสนใจในการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะจากคำเบิกความของจำเลยที่ 1 รับว่า จะให้มีคำขอภัยในหนังสือพิมพ์ Bota Sot ในเดือนกรกฎาคม 2005 แต่ปรากฏความจริงว่า ได้ลงพิมพ์ในวันที่ 20 ธันวาคม 2005 ไม่ได้เสนอพิมพ์คำขอภัยและไม่ได้อ้างถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน อีกทั้งจำเลยที่ 1 ได้รับทราบจากจดหมายที่ปรึกษากฎหมาย

ของโจทก์ถึง 5 ฉบับ ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2005 เป็นต้นมา ก็ไม่มีคำตอบใดๆ จนถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2005 โดยไม่มีใครสนใจเรื่องที่ร้องเรียนนี้ หรือไม่ให้ความสำคัญที่จะดำเนินการ จึงเป็นพนักงานที่ละเว้นหน้าที่ ต้องรับผิดชอบภายใต้กฎหมายอังกฤษในความรับผิดชอบของตัวเองแทน

ประเด็นสำคัญในคดีนี้อยู่ที่ค่าเสียหาย ศาลคำนึงถึงระยะเวลาที่ล่าช้าในการตีพิมพ์ คำขออภัย และความล่าช้าในการแก้ปัญหา ซึ่งไม่ได้แสดงถึงความตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหาของจำเลย ไม่รีบบรรเทาความเดือดร้อน เสียหายให้กับโจทก์ เพิ่มความทุกข์ทรมาน วิตกกังวลและความเครียด ศาลพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนภายใต้มาตรา 3 ของ Defamation Act 1996 จำนวน 120,000 ปอนด์ ส่วนจำเลยที่ 2 ศาลได้วินิจฉัยจากข้อเท็จจริงว่า คำขออภัยไม่มีความชัดเจนที่อ้างถึงโจทก์ และแม้จะล่าช้า แต่ก็ยังทำให้ชื่อเสียงของโจทก์กลับคืนมาได้บ้างในกลุ่มชาว Albanian แต่ในฐานะตัวแทน จำเลยที่ 2 จึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์เป็นจำนวนเงิน 175,000 ปอนด์

กรณีละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Privacy)

ศาลในประเทศอังกฤษนำส่วนสำคัญของ Human Right Act 1998 มาตรา 8 มาปรับใช้กับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล⁵¹ มีความว่า

“1. บุคคลย่อมมีสิทธิในความเอาใจใส่ ความเป็นอยู่ส่วนตัวและชีวิตในครอบครัว ในที่อยู่อาศัยและในการติดต่อสื่อสาร

2. ไม่ถูกแทรกแซงโดยอำนาจสาธารณะในการปฏิบัติต่อสิทธินี้ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติ และเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับความเสมอภาคของสังคม เพื่อความปลอดภัยของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ เพื่อความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ ป้องกันความปลอดภัยสาธารณะ หรืออาชญากรรม คุ้มครองสุขภาพหรือศีลธรรมอันดีหรือเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอื่นๆ”

(1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the

⁵¹ The Law Reform Commission. Report on Aggravated, Exemplary and Restitutionary Damages (LRC 60-2000) Ireland. Ibid. p. 27.

prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.)

ความล้มเหลวของศาลประเทศอังกฤษในการพัฒนาหลักสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งความล้มเหลวของรัฐบาลในการร่างกฎหมาย ปัญหาคือ พลังในการผลักดันเรื่องสิทธิส่วนบุคคลมีมากกว่าการขยายผลประโยชน์ในปกป้องสังคม ยังมีการเคร่งครัดจำกัดการพูดตามกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์

แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศอังกฤษมี Human Rights Act ซึ่งเป็นแรงผลักดันทำให้การปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของกฎหมายอังกฤษ มีความแข็งแกร่งขึ้น ศาลสามารถพัฒนาหลักกฎหมายสิทธิส่วนบุคคลโดยดุลพินิจของผู้พิพากษา แม้ว่าการพัฒนาสิทธิส่วนบุคคลจะเกิดใน European Convention ได้หรือไม่ Lord Irvine ได้เน้นว่าควรมีอิสระในการพัฒนาตามคอมมอนลอว์ด้วย เพื่อผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม แต่ก็ได้ร้องขอให้หลักกฎหมายเป็นพื้นฐานก่อน หลังจากนั้นศาลจะได้พัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น⁵²

3.1.3 ประเทศญี่ปุ่น

หลักกฎหมายในกรณีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจของประเทศญี่ปุ่น มีดังนี้ คือ ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น (The Civil Code of Japan) เป็นแม่บทลักษณะละเมิดของกฎหมายญี่ปุ่น

ประมวลกฎหมายญี่ปุ่น มาตรา 709 มีความว่า “บุคคลใดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ละเมิดสิทธิของผู้อื่น จำต้องทำการทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการนั้น” [A person who violates intentionally or negligently the right of another is bound to make compensation for damage arising therefrom.] ซึ่งเป็นแม่บทลักษณะละเมิดของกฎหมายญี่ปุ่น แม้จะไม่ได้บัญญัติว่าก่อความเสียหายต่อสิทธิ แต่หมายความว่ากระทำต่อสิทธิอื่นโดยไม่มีสิทธิจะทำสาระสำคัญของการกระทำละเมิดย่อมเป็นการล่วงละเมิดสิทธิใดสิทธิหนึ่ง และสิทธิเช่นว่านั้นอาจเป็นสิทธิชนิดใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นสิทธิในทรัพย์สิน (property right) อาจเป็นสิทธิเกี่ยวกับฐานะของบุคคลก็ได้ เช่น สิทธิในร่างกาย เสรีภาพหรือชื่อเสียง แม้แต่สิทธิตามกฎหมายมหาชน สาระสำคัญต้องมีความเสียหายและความเสียหายอันเป็นมูลความผิดฐานละเมิดอาจเป็นความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ หรือ

⁵² The Law Reform Commission. Report on Aggravated, Exemplary and Restitutionary Damages (LRC 60-2000) Ireland. Ibid. pp. 666-668.

ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ก็ได้ เป็นที่ยอมรับกันว่าต้องชดใช้กันเป็นเงิน เรียกว่า ค่าทำขวัญ (consolation money)⁵³

และมาตรา 710 บัญญัติมีใจความว่า “บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายตามบทบัญญัติตามมาตราก่อน จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แม้ความเสียหายนั้น จะมีชีวิตเงิน และโดยไม่ต้องคำนึงว่า ความเสียหายเช่นนั้นจะเกิดจากการทำต่อร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือไม่” [A person who is liable in compensation for damages in accordance with the provisions of the preceding Article shall make compensation therefor even in respect of a non-pecuniary damage, irrespective of whether such injury was to the person, liberty or reputation of another or to his property rights]

ความเสียหายในมูลละเมิดกฎหมายญี่ปุ่นมิได้จำแนกสิทธิที่ถูกล่วงละเมิดไว้ อย่างกฎหมายไทย ศาลญี่ปุ่นกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำ ละเมิดโดยไม่มีข้อจำกัดต่างๆ อย่างกรณี การไม่ชำระหนี้ ในการใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินหรือไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ด้วย นอกจากให้ชดใช้ในความเสียหายที่เป็นตัวเงินแล้ว ก็ยังอาจให้ชดใช้ความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินอีก ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายได้โดยอิสระ⁵⁴ เช่น

กรณีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินบางประเภท

คำพิพากษาศาลสูงญี่ปุ่นลงวันที่ 7 มิถุนายน 1910⁵⁵ วินิจฉัยไว้ว่า จำเลยขโมยทรัพย์สินอันเป็นมรดกประจำตระกูล ทำให้โจทก์ไม่ได้รับทรัพย์สินอันเป็นมรดกตกทอด ถือว่าเป็นความเสียหายทางจิตใจ (mental pain) ที่ศาลกำหนดให้ นอกเหนือไปจากความเสียหายในราคาทรัพย์สิน

กรณีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายเกี่ยวกับเพศ

คำพิพากษาศาลสูงญี่ปุ่นลงวันที่ 30 มีนาคม 1908⁵⁶ วินิจฉัยไว้ว่า

จำเลยล่วงละเมิดทางเพศโจทก์ ทำให้ได้รับความเสียใจ (sorrow) ทุกข์ทรมาน (pain) เป็นการล่วงละเมิดสิทธิของสามีโจทก์ด้วย และเป็นรอยเปื้อนที่พุดถึงอันดับแรกในความเสียหายต่อชื่อเสียงของโจทก์และสามี ศาลกำหนดจำนวนเงินเป็นค่าทำขวัญ (consolation money) นอกเหนือจากค่าเสียหายอื่น

⁵³ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2546). กฎหมายเปรียบเทียบไทยกับประมวลกฎหมายนานาประเทศ. หน้า 35-36.

⁵⁴ ไพจิตร บุญญพันธุ์. เล่มเดิม. หน้า 42.

⁵⁵ De Becker. (1921). *The Principles and Practice of The Civil Code of Japan*. p. 440.

⁵⁶ Ibid. p. 440.

คำพิพากษาศาลสูงญี่ปุ่นลงวันที่ 26 มีนาคม 1908⁵⁷ วินิจฉัยไว้ว่า

โจทก์ถูกสามีข่มเหงทารุณและถูกดูหมิ่น นอกจากเป็นเหตุหย่าแล้ว โจทก์เรียกร้องเงินค่าทำขวัญ (consolation money) ที่ทำให้โจทก์ได้รับความเจ็บปวดทางจิตใจ (mental pain) อันเป็นผลจากการข่มเหงทารุณจากสามี

กรณีละเมิดเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 711 บัญญัติไว้กว้างๆ มีความว่า

“บุคคลใดทำให้ผู้อื่นตาย จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายให้แก่บิดามารดา คู่สมรส และบุตรของผู้ตาย แม้ว่าสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าว ไม่ถูกละเมิดก็ตาม”
[A person who has caused the death of another is liable in compensation for damages to the parents, the spouse and the children of the deceased, even in cases where no property right of theirs has been violated.]

มาตรานี้บัญญัติเฉพาะเป็นเรื่องทำให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายเท่านั้น ถ้าเพียงแต่ทำให้บุคคลอื่นบาดเจ็บก็ไม่ต้องใช้ค่าทำขวัญ (consolation money) หน้าที่อุปการะเลี้ยงดูเป็นหน้าที่ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่างกัน (A duty of support is one based upon relationship) คำพิพากษาศาลสูงลงวันที่ 29 ตุลาคม 1914

คำพิพากษาศาลสูงญี่ปุ่นลงวันที่ 13 มิถุนายน 1912⁵⁸ วินิจฉัยไว้ว่า

บิดามารดา คู่สมรส หรือสามีภริยา และบุตรของผู้ตาย ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ตาย ถ้าทำให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายนั้น จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายให้แก่บุคคลดังกล่าว หมายถึง บุคคลดังกล่าวต้องสูญเสียสิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดู ตลอดจนความสูญเสียทางจิตใจ ย่อมหมายถึง การอุปการะตามข้อเท็จจริงด้วย

คำพิพากษาศาลสูงญี่ปุ่นลงวันที่ 6 ตุลาคม 1914⁵⁹ วินิจฉัยว่า

สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้มาตรา 711 ในกรณีไม่ถูกทำให้ตาย ลูกเลี้ยงไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินค่าทำขวัญในความรู้สึกทางจิตใจที่มีต่อพ่อที่เลี้ยงเขามา แม้จะเป็นความรู้สึกทางศีลธรรม

⁵⁷ De Becker. Ibid. pp. 440-441.

⁵⁸ Ibid. p. 443.

⁵⁹ Ibid.

3.2 ค่าเสียหายทางจิตใจในประเทศไทย

ค่าเสียหายทางจิตใจในประเทศไทย มีหลักกฎหมายดังนี้ คือ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีละเมิดเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 บัญญัติว่า

“ในกรณีทำให้เขาถึงแก่ความตายนั้น ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นๆ อีกด้วย

ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ที่ตามมาได้ เพราะไม่สามารถประกอบกิจการนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้น ทำให้บุคคลหนึ่งคนใดต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมายไปด้วย ไซ้ว่า ท่านว่า บุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

ในกรณีถูกทำละเมิดถึงตาย ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ จำเป็นอย่างอื่นๆ อีกด้วย (in the case of causing death, compensation shall include funeral and other necessary expense) แนวความคิดในการร่างกฎหมายมาตรานี้ ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายลักษณะหนี้ของสวิส มาตรา 45 และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 844

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติ มาตรา 443 เดิมได้ร่างเป็นภาษาอังกฤษแล้วแปลเป็นภาษาไทย บัญญัติในบรรพ 2 ได้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2466 มาตรา 202 ว่า “ถ้าผู้ถูกบาดเจ็บถึงตาย เพราะการละเมิด และผู้ตายยังมีทันทันจะได้ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน หรือได้ฟ้องร้องแล้ว แต่คดียังไม่ทันถึงที่สุดก็ดี ท่านว่าบิดามารดาสามีภริยา ลูก หรือหลานสืบสายโลหิตของผู้ตาย อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ คือ

(1) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ตายหรือเขาเหล่านั้นได้เสียหาย เป็นค่ารักษาพยาบาลผู้ตาย

(2) ค่าปลงศพ

(3) ค่าใช้จ่ายและค่าทดแทนความเสียหายอย่างอื่นอันเกิดแก่เขาเหล่านั้น เพราะเหตุมรณะนั้น [Section 202 : If the injured person has died from the wrongful act, and no action for compensation has been finally decided, the parents, husband, wife, children or grand children of the deceased can claim compensation(1)for expenses incurred by the deceased and by them for

medical treatment (2) for the costs of his funeral ; and (3) for expenses and damages and any other injury resulting to them from his death.]

ครั้นต่อมาได้มีการตรวจชำระบทบัญญัติในบรรพ 1 และบรรพ 2 ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น บัญญัติมาตรา 443 ขึ้นแทน มาตรา 202 เดิม โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีเสว ลักษณะหนึ่ มาตรา 45 และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 844 เป็นมูลฐาน

ฉบับภาษาอังกฤษที่ใช้คำว่า compensation shall include⁶⁰ (ค่าสินไหมทดแทนให้รวมถึง....) ได้แปลเป็นไทย โดยใช้ถ้อยคำว่า ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่..... ซึ่งตามหลักการตีความกฎหมาย เราต้องถือฉบับภาษาไทยเป็นสำคัญ ผลที่ตามมา ทำให้ความหมายของมาตรา 443 แคบลง และแนวคำพิพากษาฎีกาก็เดินตามหลัก การตีความตามตัวอักษรดังกล่าวมาตลอด ทำให้ความเสียหายบางประการที่เกิดขึ้นจริงจากการกระทำละเมิดไม่ได้รับการชดใช้ มีตัวอย่างคำพิพากษาดังต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 789/2502 จำเลยขับรถด้วยความเร็วสูงเกินอัตราด้วยความประมาท ผลอหลับไป เป็นเหตุให้รถชนต้นก้ามปูโดยแรง นางฉลาดลิจิตผู้ตายเป็นภริยาโจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัสและถึงแก่ความตาย เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ผู้ตายประกอบอาชีพนายหน้าซื้อขายที่ดินและทองรูปพรรณ กับเพชรพลอยต่างๆ มีรายได้เดือนละ 2,000-3,000 บาท ช่วยหาเงินมาเลี้ยงดูบุตร 9 คนโจทก์ต้องสูญเสียภริยาที่รักใคร่ ต้องว่าเหวด้ด้วยความเสียใจอย่างยิ่ง บุตรต้องขาดผู้อุปการะ โจทก์ไม่สามารถที่จะเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่บุตรให้สมกับฐานะเช่นผู้ตายยังมีชีวิตอยู่ได้ จำเลยไม่เอาใจใส่ช่วยเหลือโจทก์แต่อย่างใด โจทก์เรียกค่าเสียหายทางจิตใจ 90,000 บาท ค่าปลงศพ 30,000 บาท รวมเป็นเงิน 120,000 บาท

โจทก์อุทธรณ์เรื่องค่าเสียหายทางจิตใจ ศาลอุทธรณ์เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 โจทก์ไม่มีสิทธิเรียก

ศาลฎีกาพิพากษาว่า โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว่าเหว เพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุข ปรากฏเป็นบรรทัดฐานในคำพิพากษาฎีกาที่ 1742/2499 ที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยว่า ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้

⁶⁰ Section 443: In the case of causing. Death, compensation shall in clude and other necessary expenses.

If death did not ensue immediately, compensation shall include in particular expenses for medical treatment and damages for the loss of earning on account of disability to work.

If on account the death any person has been deprived of his legal support, he is entitled tot compensation therefor.

คำพิพากษาฎีกาที่ 2816/2528 โจทก์ได้รับโทรเลขที่จำเลยปรุข้อความผิดเป็นว่าบุตรสาวโจทก์ถึงแก่กรรม ทำให้โจทก์และภริยาได้รับความเศร้าโศกเสียใจ เตรียมพิธีทางศาสนา ให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหาย 28,000 บาท ศาลชั้นต้นให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 20,930 บาท แก่โจทก์

ศาลอุทธรณ์ให้โจทก์ได้รับค่าจ้างเหมารถบรรทุกศพ 4,500 บาท

ศาลฎีกาเห็นว่า โจทก์ได้รับความเศร้าโศกเสียใจเป็นเพียงอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อทราบข่าวร้าย ไม่มีกฎหมายใดที่บัญญัติให้สิทธิโจทก์เรียกค่าเสียหายในเรื่องนี้

คำพิพากษาศาลแพ่งคดีแดงที่ 1011/2549 จำเลยที่ 1 เป็นผู้ควบคุมยานพาหนะรถเมล์สาย 207 ขับรถด้วยความเร็ว ประมาท ทำให้บุตรโจทก์พลัดตกลงจากรถ ศีรษะกระแทกพื้นอย่างรุนแรง และเสียชีวิต จำเลยที่ 1 เป็นพนักงานขับรถขนส่งมวลชนกรุงเทพ บริษัทเดินรถร่วม ต้องมีมาตรฐานความปลอดภัย ย่อมต้องทราบดีว่า ประตูลมที่ติดตั้งรถคันเกิดเหตุ ชำรุดใช้การไม่ได้ ควรให้ช่างซ่อมแซม กลับนำมาใช้โดยใช้สายยางรัดประตู เป็นการขาดความระมัดระวัง จำเลยที่ 2 เป็นเจ้าของรถ และประกอบกิจการเดินรถร่วมกับจำเลยที่ 4 ต้องร่วมรับผิดชอบเป็นนายจ้าง ส่วนจำเลยที่ 5 เป็นผู้รับสัมปทานจากจำเลยที่ 6 เป็นองค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ ต้องร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายไว้ อุปกรณ์แก่โจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ตายรวมกันเดือนละ 46,000 บาท เป็นเวลา 20 ปี รวมเป็นเงิน 11,040,000 บาท ศาลเห็นตามใบรับรองผลการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ผู้ตายเรียนคณะบริหารการเงินระหว่างประเทศ มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ ประกอบกับฐานะการเงินของโจทก์ เชื่อว่าสามารถส่งผู้ตายไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ หากมีชีวิตอยู่ มีโอกาสประกอบอาชีพรายได้สูง และดอกเบี้ยนับแต่วันทำละเมิดถึงวันฟ้องเป็นเงิน 207,000 บาท พิพากษาให้จำเลยที่ 1, ที่ 2, ที่ 4, ที่ 5 และที่ 6 ร่วมกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหักจากบริษัทประกันภัย ชำระให้โจทก์ คงเหลือเป็นจำนวน 10,747,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าชำระเสร็จแก่โจทก์

ในกรณีละเมิดทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 วรรคแรก บัญญัติว่า

“ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกาย หรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันโดยสัญญา หรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว” มีตัวอย่างคำพิพากษาดังต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2501/2517 จำเลยที่ 2 ขับรถยนต์ประมาทชนโจทก์ เป็นเหตุให้โจทก์ทั้งสองได้รับบาดเจ็บบนใบหน้าต้องเย็บและมีรอยแผลเป็นบนใบหน้า

ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยใช้ค่าสัลยกรรมตกแต่งใบหน้าโจทก์ทั้งสอง เป็นเงิน 14,000 บาท

ศาลฎีกาฟังว่า จำเลยที่ 2 ขับรถประมาท ทำให้โจทก์ทั้งสองได้รับบาดเจ็บมีบาดแผลบนใบหน้า เป็นปมด้อยแก่เจ้าของใบหน้า แม้โจทก์ยังมิได้ให้แพทย์ทำสัลยกรรมตกแต่งใบหน้า ค่าเสียหายที่โจทก์จำต้องให้แพทย์ทำสัลยกรรมใบหน้าเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นมิใช่ตัวเงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 โจทก์มีสิทธิเรียกร้องจากผู้ทำละเมิดได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 128/2522 จำเลยขับรถยนต์ประมาทชนโจทก์ที่ 1 ได้รับบาดเจ็บเกี่ยวกับสมองและประสาท วิธีการรักษาต้องดื่งกระดูกคอให้เข้าที่ ต้องใส่เฝือกที่คอเป็นเวลานาน นอกจากนี้โจทก์ที่ 1 ยังได้รับบาดเจ็บ มีบาดแผลที่หน้า คอ และไหล่

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ค่าทนายทนายธรรมานจากบาดแผล กับหน้าเสียโฉมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ไม่เป็นการซ้ำซ้อน ค่าใช้จ่ายในการจ้างแพทย์ทำสัลยกรรมใบหน้าย่อมเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงิน แต่การที่มีแผลเป็นบนใบหน้า ทำให้น่าเกลียดน่ากลัวมีคณค้ำสมาคมน้อยลงไป ย่อมเป็นความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน

คำพิพากษาศาลจังหวัดนนทบุรีคดีแดงที่ 939/2548 โจทก์เข้ารับรักษาที่โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจำเลย การกระทำของแพทย์ผู้ตรวจรักษาโจทก์ไม่ถูกต้องวิธีตามหลักวิชาการ กระทำโดยประมาทให้โจทก์ตาบอดทั้งสองข้าง ต้องทุกข์ทรมานทางจิตใจขาดความรื่นรมย์ในการมองเห็นเป็นจำนวนเงิน 4,000,000 บาท ค่าเสียหายต้องตาบอดตลอดชีวิต 3,000,000 บาท ค่าจ้างผู้ดูแล 20 ปี 2 เดือน เป็นจำนวนเงิน 2,904,000 บาท ค่ารักษาตาเป็นเวลา 20 ปี 2 เดือนๆ ละ 5,000 บาท เป็นเงิน 1,210,000 บาท ค่าขาดรายได้เดือนละ 4,500 บาท เป็นเวลา 20 ปี 2 เดือน เป็นเงิน 1,089,000 บาท รวมค่าเสียหายเป็นจำนวน 13,203,000 บาท

ศาลพิจารณา แพทย์รักษาผิดวิธีทำให้โจทก์ตาบอด เกิดจากการแพทย์อย่างรุนแรงเป็นการรักษาที่ไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ถือว่าแพทย์รักษาโดยประมาท เป็นเหตุโจทก์ตาบอดทั้งสองข้างต้องทนทุกข์ทรมานทางจิตใจ ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ ทำให้ขาดรายได้ และจำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือดูแลในการใช้ชีวิตประจำวัน ให้จำเลยใช้ค่าเสียหายจำนวน 800,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันทำละเมิดเป็นต้นไปจนกว่าชำระเสร็จแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลจังหวัดนนทบุรีคดีแดงที่ 76/2549 จำเลยที่ 1 เป็นทันตแพทย์กระทำโดยประมาทอุดฟันโจทก์ที่ 1 ซึ่งผู้ 3 ซี่ ติดต่อกันเป็นเวลานานกว่า 30 นาที ทำให้โจทก์ที่ 1 กลัวหวาดวิตก เกิดการช็อก เป็นเหตุให้สมองขาดออกซิเจนเป็นเวลา 4-5 นาที ส่งผลให้โจทก์ที่ 1 แขนขา มือเท้าเกร็งงอตลอดเวลา ตาบอดหูหนวก พูดไม่ได้ ต้องใส่เครื่องช่วยหายใจ ต้องให้อาหารทางสายยาง ได้รับบาดเจ็บสาหัสกลายเป็นคนพิการทางสมอง ต้องทุพพลภาพตลอดชีวิต เรียกค่าเสียหายที่ต้องทุกข์ทรมานทางร่างกายเป็นเงิน 1,000,000 บาท และค่าทนายทนายจ้างที่ได้รับความเจ็บปวดทรมานซึ่งทำการนัดหมายมือและเท้า หรือแขนขาข้างเพื่อดูแลหมะที่ล่าคอ เป็นที่เวทนาแก่ผู้ที่พบเห็นเป็นเงิน 1,000,000 บาท ค่าขาดรายได้ในอนาคตเมื่ออายุ 20 ปี ถึงอายุ 60 ปี ในอัตราเงินเดือนๆ ละ 10,000 บาท เป็นเงิน 4,800,000 บาท

ศาลจังหวัดนนทบุรีพิจารณา จำเลยที่ 1 มิได้ใช้ความระมัดระวังปฏิบัติตามหลักวิชาการตามวิสัยของทันตแพทย์ ประมาทในการรักษาโจทก์ที่ 1 เป็นเหตุให้โจทก์ที่ 1 เป็นคนพิการทุพพลภาพตลอดชีวิต โจทก์ที่ 1 ได้รับค่าทนายทนายจ้างที่ได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกายและจิตใจ เป็นความเสียหายอันเดียวกัน ค่าเสียหายในส่วนนี้เป็นเงิน 1,000,000 บาท ความสามารถในการหารายได้ในอนาคต เป็นเวลา 40 ปี เป็นเงิน 2,400,000 บาท พิพากษาให้จำเลยที่ 5 กระทั่งทรงสาธารณสุขเป็นนิติบุคคลและเป็นผู้บังคับบัญชาจำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 ร่วมกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมเป็นเงิน 3,400,000 บาท แก่โจทก์ที่ 1

ในกรณีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายเกี่ยวกับเพศ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 วรรคสอง บัญญัติว่า “อนึ่งหญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญา เป็นทาสีธรรมแก่ตน ก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้” มีตัวอย่างคำพิพากษาดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 378/2483 จำเลยที่ 1 สมคบกันพานูตรีโจทก์ไปได้เสียกัน และบอกเลิกการสมรส ทำให้โจทก์เป็นบิดาได้รับความอับอายขายหน้า ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยใช้ค่าเสียหายในการผิดสัญญาสมรส 30 บาท และค่าเสียหายในการละเมิด 150 บาท

ศาลฎีกาพิจารณาตามฟ้องในเรื่องค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับความอับอายที่บุตรสาวโจทก์ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ไม่ใช่เรื่องละเมิดที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 เป็นเรื่องไขว่คว้าแพร่หลาย ผ่าฝืนความจริงอันเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณ มิใช่เกี่ยวกับการอับอาย พิพากษายืน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3782/2542 จำเลยใช้กลอุบายหลอกลวงโจทก์ไปทำอนาจารโดยโจทก์ไม่ยินยอม ทั้งเป็นการหน่วงเหนี่ยวให้โจทก์ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย เป็นการละเมิดต่อโจทก์ ขอเรียกค่าเสียหายในส่วนนี้เป็นเงิน 600,000 บาท และทำให้โจทก์ถูกดูหมิ่นเกลียดชังจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ทำให้โจทก์ไม่เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ทำให้ลูกศิษย์เสื่อมศรัทธาและไม่เคารพนับถือเหมือนก่อน ทำให้วงศ์ตระกูลโจทก์เสียหาย ทำให้คนรักของโจทก์เกิดระหองระแหงรังเกียจ โจทก์ต้องเสียสุขภาพจิต เนื่องจากความเครียดอันเป็นความเสียหายทางจิตใจต่อการมีครอบครัวในอนาคต มีอาการซึมเศร้า เป็นความเสียหายเกี่ยวกับชื่อเสียง เกียรติยศ และมีผลกระทบโดยตรงต่อตำแหน่งของโจทก์ คิดค่าเสียหายในส่วนนี้เป็นเงิน 200,000 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายเป็นเงิน 200,000 บาท

ศาลฎีกาพิพากษาให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายทางกายและจิตใจเป็นเงิน 200,000 บาท ส่วนความเสียหายต่อเกียรติยศและมีผลกระทบต่อน้ำที่การงาน ศาลฎีกากำหนดให้จำเลยชดเชยความเสียหายเป็นเงิน 75,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 275,000 บาท

ในกรณีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียง หรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขา เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าการนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้รู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้น หากทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 447 บัญญัติว่า “บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหายหรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้” และมีคำพิพากษาได้วินิจฉัยไว้ดังนี้คือ

คำพิพากษาฎีกาที่ 242/2515 การที่จำเลยค่าบุตรโจทก์ อันมีความหมายทำนองว่าโจทก์และบุพการีเป็นคนสำคัญมีบุตรกับชายอื่นซึ่งมิใช่สามีของตนนั้น เป็นความเสียหายเกี่ยวกับชื่อเสียงและตัวบุคคล เป็นการใส่ความโจทก์และบุพการีทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ทำให้การค้าขายถั่ว เหลี่ยมเดือนละ 20,000 บาท ลดลงเหลือเดือนละไม่เกิน 1,000 บาท เรียกค่าเสียหายเป็นเงิน 80,000 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยใช้ค่าเสียหาย 200 บาท

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การค่าบุตรทำนองว่าโจทก์เป็นคนสำคัญมีบุตรกับชายอื่นมิใช่สามีตนไม่เกี่ยวกับการค้าขายของโจทก์ โจทก์จะเรียกค่าเสียหายโดยอ้างว่ารายได้จากการค้าขายตกต่ำ เป็นการเรียกร้องค่าเสียหายที่ไกลเกินกว่าเหตุ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 วรรคแรก บัญญัติให้ “ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญา ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้”

บทบัญญัติของกฎหมายมาตรานี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจอันเป็นผลมาจากการทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 แนวคิดของกฎหมายเพื่อให้ผู้เสียหายซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดของจำเลย ไม่ต้องไปดำเนินคดีส่วนแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนด้วยตนเอง จะได้ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเป็นภาระยิ่งขึ้นให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาทุกประเภทที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ต่อเนื่องไปได้ เพื่อให้การพิจารณาคดีส่วนแพ่งเป็นไปโดยรวดเร็ว และเพื่อลดภาระให้แก่ผู้เสียหาย⁶¹

⁶¹ เมธี ศรีอนุสรณ์. (2549, กุมภาพันธ์). “ผู้เสียหาย: เรียกค่าเสียหายโดยไม่ต้องฟ้อง?” สัมภาษณ์พิเศษ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา. วารสารข่าวกฎหมายใหม่, 3, 68. หน้า 4-11.

3.3 แนวคิดการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจกรณีความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ในอดีตการซื้อขายและการผลิตสินค้าไม่มีความซับซ้อน ผู้ผลิตสินค้าและผู้ขายสินค้าเป็นบุคคลเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคเป็นคู่สัญญาโดยตรง (Privity of Contract) ตามสัญญาซื้อขาย โดยผู้ซื้อต้องระวังในการเลือกสินค้า (Caveat Emptor) ผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบสินค้าที่เหมาะสมไม่ชำรุดบกพร่อง หากมีความเสียหายชำรุดบกพร่องของสินค้า ผู้ซื้อสามารถฟ้องผู้ขายให้รับผิดชอบได้ ในกรณีที่สินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรืออื่นใด ผู้ซื้อสามารถฟ้องผู้ขายตามลักษณะละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายตามความเป็นจริง เป็นการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่ได้รับ ซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยผิดกฎหมายของผู้ขาย ผู้ซื้อเป็นผู้นำสืบถึงความบกพร่องในกระบวนการผลิตตามหลักความรับผิดเมื่อมีความผิด (Liability based on Fault)⁶²

เมื่อเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ระบบการผลิตมีความซับซ้อน ใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาก การผลิตที่มีจำนวนมากแบบ Mass Production มีการค้าขายส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศ การค้าขายหลายทอด ผู้ผลิตและผู้ขายมิใช่บุคคลเดียวกันอีกต่อไป ผู้ซื้อทำสัญญาซื้อขายกันกับพ่อค้าปลีกรายย่อย จึงมิใช่คู่สัญญากับผู้ผลิตอีกต่อไป และผู้ซื้อไม่สามารถเข้าใจหรือตรวจสอบสินค้าในขณะซื้อขายว่ามีความสมบูรณ์ได้ ทำให้หลักผู้ซื้อต้องระวังเริ่มขาดความเป็นธรรม ในการฟ้องคดีละเมิดเมื่อเกิดความเสียหายจากสินค้า ผู้ซื้อผู้ได้รับความเสียหายต้องนำสืบถึงความจงใจและประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตว่าเกิดขึ้นอย่างไรในกระบวนการผลิตสินค้า ซึ่งเป็นการยากที่ผู้เสียหายจะนำสืบได้และพยานหลักฐานทั้งหมดก็อยู่ในความครอบครองของผู้ผลิตซึ่งเป็นบุคคลที่รู้ดีที่สุดว่าเกิดความบกพร่องในการผลิตสินค้านั้นอย่างไร ในขั้นตอนใด โอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายที่เกิดขึ้น จึงเป็นไปได้ยาก หากจะดำเนินคดีตามหลักสัญญาซื้อขายต้องฟ้องร้องเฉพาะคู่สัญญา คือผู้ค้าปลีกทอดสุดท้าย ซึ่งได้กำไรจากส่วนต่างของราคาซื้อขายเป็นจำนวนเล็กน้อย เมื่อเทียบกับผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้ารายแรก ซึ่งได้ผลกำไรจำนวนมาก แต่ผู้ค้าปลีกกลับต้องมารับภาระหนัก ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมมากขึ้น จึงทำให้เกิดแรงผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้รับการเยียวยาชดเชยที่เป็นธรรม เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคว่า สินค้าที่จำหน่ายในท้องตลาดมีความปลอดภัยในการบริโภคตามที่พึงคาดหมายได้ โดยปกติธรรมดาและเหมาะสมกับสภาพตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป โดยกำหนดตัวผู้ต้องรับผิด ขอบเขตของความรับผิด และอายุความฟ้องคดี เป็นต้น

⁶² สุขุม สุภณิตย์. (2544). คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์. หน้า 21-22.

แนวความคิดของกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ Product Liability Law เป็นความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความชำรุดบกพร่อง (defect) ของสินค้า หรือชิ้นส่วนของสินค้าที่ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยหรืออันตราย หรือเสียหายแก่ผู้บริโภคสินค้านั้น เป็นกฎหมายที่มุ่งเยียวยาชดใช้ให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้า โดยไม่คำนึงถึงว่าผู้ผลิตสินค้าจะเป็นคู่สัญญากับผู้เสียหายหรือไม่ กระทำละเมิดด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่⁶³

3.3.1 แนวทางการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ กรณีความรับผิดชอบจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา Product Liability Fairness Act of 1995 มาตรา 101 (11) บัญญัติให้เรียกค่าเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน เป็นผลจากการได้รับบาดเจ็บรวมถึงความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความสะเทือนทางจิตใจ ความทุกข์ทางจิตใจ การสูญเสียทางสังคม มิตรภาพ ทำให้เสียเกียรติ เสียชื่อเสียง หรือได้รับความอับอาย

[Section 101 (11) Noneconomic loss: The term “Noneconomic loss”

(A) means subject , nonmonetary loss resulting from harm , including pain , suffering , inconvenience , mental suffering, emotional distress , loss of society and companionship, loss of consortium, injury to reputation, and humiliation;]

ตามกฎหมายอังกฤษ consumer Protection Act 1987 มาตรา 5 (1) นิยามความเสียหาย หมายถึง อันตรายแก่ชีวิตและร่างกาย [Section 5 (1) Subject to the following provisions of this section, in this Parts “ damage” means death or personal injury or any loss or damage to any property(including land.)]

แม้ประเทศอังกฤษจะสมาชิกสหภาพยุโรป แต่ Consumer Protection Act ไม่ได้บัญญัติให้เรียกค่าเสียหายทางจิตใจได้ ศาลอังกฤษได้ถือเป็นแนวปฏิบัติว่า ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน และความเสียหายในอนาคต สำหรับความเสียหายในทางจิตใจ (emotion distress)

⁶³ สุขุม สุภณิตย์. เล่มเดิม. หน้า 9-12.

Consumer Protection Act 1987 มาตรา 6 (7) บัญญัติให้การฟ้องร้องคดี product liability ตามบทบัญญัติใน Part 1 นั้น เป็นการฟ้องร้องคดีละเมิด [It is hereby declared that liability by virtue of this Part is to be treated as liability in tort for the purposes of any enactment conferring jurisdiction on any court with respect to any matter.]

โดยหลักทั่วไปศาลอังกฤษจะไม่ให้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายทางจิตใจ เช่น ความเศร้าโศก ความเสียใจ แต่ถ้าวินิจฉัยว่าเป็นความเสียหายแก่จิตประสาท ศาลถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความเสียหายทางร่างกาย

Product Liability Law ในประเทศญี่ปุ่น Article 3 บัญญัติว่า “ความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาตามกฎหมายนี้ คือ ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของบุคคล” [Article 3 (Product Liability) The manufacturer, etc. shall be liable for damages caused by the injury, when he injured someone's life, body or property by the defect in his delivered product which he manufactured, processed, imported or put the representation of name, etc. as described in subsection 2 or 3 of section 3 of Article 2 on. However, the manufacturer, etc. is not liable when only the defective product itself is damaged.] ไม่ได้กำหนดขอบเขตค่าสินไหมทดแทนเอาไว้ว่า จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างน้อยเพียงใดในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ดังนั้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการทำละเมิดในมาตรา 6 ในเรื่องความเสียหายทางจิตนั้น กฎหมายญี่ปุ่นจะยอมให้เรียกได้ก็ต่อเมื่อ มีความเสียหายทางร่างกายเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายด้วย [Article 6 (Application of Civil Code) In so far as this law does not provide otherwise, the liability of the manufacturer , etc. for damages caused by a defect in the product shall be subject to provisions of the Civil Code (Law No.89, 1896).]

คดีที่ผู้บริโภคฟ้องให้บริษัท McDonald's สาขาประเทศญี่ปุ่น ให้รับผิดชอบความเสียหายเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1995 ที่โจทก์ได้ดื่มน้ำส้มที่มีสารเจือปน ศาลตัดสินให้จำเลยรับผิดชอบต่อโจทก์ สำหรับค่าทนายความและความเสียหายทางจิตจากการดื่มน้ำส้มที่มีสารเจือปนรวมเป็นเงิน 100,000 เยน⁶⁴

⁶⁴ มานิตย์ วงศ์เสรี, วรรณชัย บุญบำรุง, พินัย ณ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และ อิงอร จินตนาเลิศ. (2543, ตุลาคม-2544, เมษายน). ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า (Product Liability) (รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์). หน้า 97.

3.3.2 แนวคิดการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจในกรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย

ปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ... แม้ขณะนี้ยังค้างในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ วุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นแนวโน้มการยอมรับให้มี ผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สินอื่นๆ ยังต้องอาศัยการปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาฟ้องบังคับแก่คดีเพื่อเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตหรือผู้ค้าขายปลีก โดยอาจฟ้องให้รับผิดชอบตามสัญญาซื้อขาย หรือตามกฎหมายลักษณะละเมิด

ความรับผิดของผู้ขายในความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 และความชำรุดบกพร่องต้องมีมาก่อนหรือในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย มีผลให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในสินค้าที่เสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ตามปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา ไม่ว่าผู้ขายจะรู้หรือไม่รู้ในความชำรุดบกพร่องก็ตาม เพราะผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบสินค้าที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องแก่ผู้ซื้อเทียบได้กับ Implied Warranty ค่าเสียหายที่จะเรียกได้ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องหนี้ตามมาตรา 222

ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 473 ในกรณีผู้ซื้อถึงความชำรุดบกพร่อง หรือควรรู้หากได้ใช้ความระมัดระวังเพียงพอเช่นวิญญูชน ในขณะที่ซื้อสินค้า หรือรู้ในเวลาส่งมอบสินค้าโดยเห็นความชำรุดบกพร่องชัดเจน แต่ก็ยังรับสินค้านั้นไว้โดยไม่อิดเอื้อนหรือทักท้วง หรือกรณีซื้อสินค้าจากการขายทอดตลาด นอกจากนี้ในกรณีสัญญาตกลงกันไว้ว่า ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 483 ก็ได้แต่ผู้ขายยังต้องคืนราคาแก่ผู้ซื้อหากมีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นตามมาตรา 484 และไม่อาจอ้างข้อจำกัดความรับผิดได้หากผู้ขายรู้และปกปิดความจริง ผู้ขายต้องรับผิดชอบในผลความเสียหายจากสินค้านั้นด้วยตามมาตรา 485

ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดจากสินค้าที่เป็นยานพาหนะเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล หรือเป็นทรัพย์สินอันตรายโดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้น อาจปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ซึ่งเป็นบทสันนิษฐานความรับผิดฟ้องให้ผู้ครอบครอง หรือผู้ควบคุมดูแลรับผิดชอบในความเสียหายได้ แต่ผู้ถูกฟ้องร้องสามารถยกข้อต่อสู้ได้ว่า เป็นเพราะเหตุสุดวิสัย หรือเป็นความผิดของผู้เสียหายเองได้

ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ..... หากมีผลใช้บังคับ ประเทศไทยจะได้มีกฎหมายที่บัญญัติรับรองสิทธิในชีวิตอันได้รับความคุ้มครองที่สามารถเรียกค่าเสียหายได้อย่างเต็มที่ โดยนำหลักความรับผิดเด็ดขาด (strict liability) มาใช้แทน โดยผลภาระการพิสูจน์ให้กับผู้ผลิตต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต

นำเข้า ไม่ต้องพิจารณาถึงการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ผู้เสียหายเพียงแต่พิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า⁶⁵

ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ...

มาตรา 11 บัญญัติว่า “นอกจากคำสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. “ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย หรือสุขภาพ อนามัย ของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย สามีภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น ชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายของบุคคลเหล่านั้นด้วย”

และมาตรา 4 บัญญัติว่า “ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ให้รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นด้วย

“ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

⁶⁵ อนันต์ จันทร โอภากร. (2547). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบ เพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. หน้า 167.